

**MÜZİK EĞİTİMİNDE UŞŞAK-HÜZZAM-SABA MAKAMLARININ
MEŞK YÖNTEMİYLE YAYLI ÇALGILARDA KULLANILMASINA
YÖNELİK BİR YÖNTEM ÖNERİSİ**

Erşan Yürek

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANABİLİM DALI**

**GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

TEMMUZ, 2018

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU

Bu tezin tüm hakları saklıdır. Kaynak göstermek koşuluyla tezin teslim tarihinden itibaren bir (9) ay sonra tezden fotokopi çekilebilir.

YAZARIN

Adı : Erşan
Soyadı : Yürek
Bölümü : Müzik Eğitimi
İmza :
Teslim tarihi :

TEZİN

Türkçe Adı: :Müzik Eğitiminde Uşşak-Hüzzam-Saba Makamlarının Meşk Yöntemiyle Yaylı Çalgılarda Kullanılmasına Yönelik Bir Yöntem Önerisi
İngilizce Adı: : A Method For Recommendation Of The Use Of Tunes Uşşak-Hüzzam-Saba In The Music Education

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Tez yazma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyduğumu, yararlandığım tüm kaynakları kaynak gösterme ilkelerine uygun olarak kaynakçada belirttiğimi ve bu bölümler dışındaki tüm ifadelerin şahsıma ait olduğunu beyan ederim.

Yazar Adı Soyadı : Erşan YÜREK

İmza :

JÜRİ ONAY SAYFASI

Erşan YÜREK tarafından hazırlanan “Müzik eğitiminde uşşak-hüzzam-saba makamlarının meşk yöntemiyle yaylı çalgılarda kullanılmasına yönelik bir yöntem önerisi” adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından oy birliği ile Gazi Üniversitesi Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Danışman: Doç. Dr. Barış KARAELEMA

Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı, Gazi Üniversitesi

Üye: Dr.Öğr.Üyesi Murat KARABULUT (Başkan)

Müzik Eğitimi Anabilim Dalı, Gazi Üniversitesi

Üye: Dr.Öğr.Üyesi Kaan YÜKSEL

Devlet Konservatuvarı, Başkent Üniversitesi

Tez Savunma Tarihi: 03/07/2018

Bu tezin Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans tezi olması için şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

Prof. Dr. Selma YEL

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü

.....

TEŞEKKÜR

Bu araştırmamda desteğini ve yardımlarını benden bir an olsun esirgemeyen değerli hocalarım Dr. Öğr. Üyesi Murat KARABULUT, Prof. İsmet DOĞAN, Prof. Dr. Türker EROĞLU ve ailem başta olmak üzere, maddi manevi her zaman yanımda olan ve her şeyden önce tez konumun tespiti ve önemli yardımlarından dolayı tez danışmanım Sayın Doç. Dr. Barış KARAELEMA 'ya Türk Halk Müziği makamsal bilgi ve birikimi anlamında bana çok şey katan tüm hocalarıma ve bugüne kadar eğitim hayatımda katkıda bulunan tüm değerli öğretmenlerime sonsuz teşekkürlerimi bir borç bilirim.

MÜZİK EĞİTİMİNDE UŞŞAK-HÜZZAM-SABA MAKAMLARININ MEŞK YÖNTEMİYLE YAYLI ÇALGILARDA KULLANILMASINA YÖNELİK BİR YÖNTEM ÖNERİSİ

(Yüksek Lisans Tezi)

Erşan YÜREK

**GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

Temmuz, 2018

ÖZ

Bu araştırmada geleneksel yapısı ve uygulanabilirliğinin bilimsel olarak ortaya konması amacıyla, Türk müziğinin doğası ve yaylı çalgıların yapısı dikkate alınarak makamlar incelenmiş ve araştırmaya en uygun olarak makamların, Uşşak, Hüzzam ve Saba olduğu belirlenmiştir. Söz konusu makamların belirlenmesi sonrasında, evren ve örneklem kurgusu yapılmış ve danışman eşliğinde anket soruları şekillendirilmiştir. Ayrıca eş zamanlı olarak, deney grubuna meşk eğitimi, kontrol grubuna ise geleneksel yöntemlerle icra eğitimi verilip görüntü kaydı alınarak uzmanlar eşliğinde analizler yapılmıştır. Bununla beraber yapılan öğrenci görüşü anketi uzman görüşleriyle harmanlanmış sonuçta “meşk yöntemi” nin üstünlüğü her anlamda ortaya konulmuştur.

Anahtar Kelimeler : Tanini, Dizi, Makam, Seyir
Sayfa Adedi : 66
Danışman : Doç. Dr. Barış KARAELEMA

**A METHOD FOR RECOMMENDATION OF THE USE OF TUNES
UŞŞAK-HÜZZAM-SABA IN THE MUSIC EDUCATION
(M.S. Thesis)**

Erşan Yürek

**GAZI UNIVERSITY
INSTITUTE OF EDUCATIONAL SCIENCES
July 2018**

ABSTRACT

In this research, the authorities were examined considering the nature of the Turkish music and the structure of the stringed instruments, and it was determined that tunes were Uşşak, Hüzam and Saba as the most suitable for the purpose of scientific presentation of the traditional structure and applicability. After the determination of the mentioned tunes, the population and sample design were made and questionnaires were formed in the consultant co-operation. Simultaneous trainings were also given to the experimental group and traditional control methods were given to the control group. Therefore, the student opinion questionnaire was blended with the opinions of the experts and the superiority of the “meşk method” was revealed in every sense.

Key Words : Tanini, Sequence, Tunes, Course
Page Number : 66
Supervisor : Assoc. Prof. Dr. Barış KARAELEMA

İÇİNDEKİLER

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU	i
ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI.....	ii
ÖZ	v
ABSTRACT	vi
İÇİNDEKİLER.....	vii
TABLolar LİSTESİ.....	xi
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xiii
BÖLÜM I	15
GİRİŞ.....	15
1.1. Türk Müziği.....	15
1.2. Türk Sanat Müziği.....	16
1.3. Meşk	17
1.4. Müzik ve Meşk ilişkisi	17
1.5. Problem Durumu	18
1.5.1. Alt problemler	18
1.6. Araştırmanın Amacı	19
1.7. Araştırmanın Önemi.....	19
1.8. Varsayımlar	19
1.9. Sınırlılıklar.....	20

1.10. Tanımlar	20
BÖLÜM II.....	21
KAVRAMSAL ÇEVREVE	21
2.1. Hüzûm Makamı.....	22
2.2. Uşşak Makamı.....	26
2.3. Saba Makamı.....	29
BÖLÜM III	33
İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	33
BÖLÜM IV	35
YÖNTEM.....	35
4.1.Araştırmanın Modeli	35
4.2. Evren – Örneklem.....	35
4.3. Verilerin Toplanması.....	35
4.4. Verilerin Analizi.....	36
4.5. Verilerin Çözümlemesi.....	36
BÖLÜM V	37
BULGULAR VE YORUM	37
4.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar	37
4.1.1. Alt Problemler	37
4.1.1.1. Birinci Alt Probleme Ait Bulgular	37
4.1.1.1.1. Gazi Üniversitesi Müzik Öğretmenliği Lisans Öğrencilerinin Üniversite Müzik Eğitiminden Önceki Uşşak- Hüzzam-Saba Makamı Bilgilerinin Yeterliliği Hakkında Düşünceleri Nasıldır?	37
4.1.1.2. İkinci Alt Probleme Ait Bulgular.....	39

4.1.1.2.1. Gazi Üniversitesi Müzik Öğretmenliği Lisans Öğrencilerinin Üniversite Müzik Eğitiminden Sonraki Uşşak-Hüzzam-Saba Makamları Bilgilerinin Yeterliliği Hakkında Düşünceleri Nasıldır?	39
4.1.1.3. Üçüncü Alt Probleme Ait Bulgular	45
4.1.1.3.1. Gazi Üniversitesi müzik öğretmenliği öğrencilerinin lisans eğitimi öncesinde meşk yöntemi hakkında bilgileri nasıldır?.....	45
4.1.1.4. Dördüncü Alt Probleme Ait Bulgular.....	46
4.1.1.4.1. Gazi Üniversitesi Lisans Öğrencilerinin Türk Müziği Eğitim Sisteminde Meşk Yöntemi ile Makamları Öğrenme ve Kullanma Yöntemi Nasıldır?	46
4.1.1.5. Beşinci Alt Probleme Ait Bulgular	47
4.1.1.5.1. Gazi Üniversitesi Müzik Öğretmenliği Lisans Öğrencilerinin Müzik Eğitiminden Sonraki Uşşak, Hüzzam ve Saba Makamlarının İcra Yönünden Kendilerinin Yeterliliği Hakkında Düşünceleri Nasıldır?	47
4.1.1.6. Altıncı Alt Probleme Ait Bulgular	49
4.1.1.6.1. Gazi Üniversitesi Müzik Öğretmenliği Lisans Öğrencilerinin Müzik Eğitiminde Uşak Hüzzam Saba Makamlarının Yaylı Çalgılarda Kullanılması Konusunda Düşünceleri Nasıldır?	49
4.1.1.7. Yedinci Alt Probleme Ait Bulgu.....	50
4.1.1.7.1. Gazi Üniversitesi Müzik Öğretmenliği Lisans Öğrencilerinin Türk Müziği Geleneksel Perdelerini Yaylı Çalgılarda Uygun Kullanma Becerileri Nedir Ve Ne Nasıl Olmalıdır?	50
4.1.1.8. Sekizinci Alt Probleme Ait Bulgu	52
4.1.1.8.1. Gazi Üniversitesi Müzik Öğretmenliği Lisans Öğrencilerinin Türk Müziği Makamsal Analiz Dersinin Müzik	

<i>Eğitimi Ders Programlarında Temel Seviyeden, İleri Seviyeye Kadar Yer Alması Konusunda Düşünceleri Nelerdir?</i>	<i>52</i>
4.1.1.9. Dokuzuncu Alt Probleme Ait Bulgular	53
<i>4.1.1.9.1. Gazi Üniversitesi Müzik Öğretmenliği Lisans Öğrencilerinin Müzik Eğitiminde Uşak Hüzzam Saba Makamlarının Yaylı Çalgılarda Kullanılması Hakkında Düşünceleri Nasıldır?</i>	<i>53</i>
4.1.1.10. Onuncu alt probleme yönelik bulgular.....	55
<i>4.1.1.10.1. Deney ve kontrol grubu incelendiğinde, meşk yöntemi ile eğitimin uşşak makamına etkisi nasıldır?</i>	<i>55</i>
4.1.1.11. Onbirinci alt probleme yönelik bulgular	56
<i>4.1.1.11.1. Deney ve kontrol gurubu incelendiğinde, meşk yöntemi ile eğitimin hüzzam makamına etkisi nasıldır?</i>	<i>56</i>
4.1.1.12. Onikinci alt probleme yönelik bulgular.....	58
<i>4.1.1.12.1. Deney ve kontrol grubu incelendiğinde, meşk yöntemi ile eğitimin saba makamına etkisi nasıldır?</i>	<i>58</i>
BÖLÜM V	61
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	61
5.1. Sonuçlar	61
5.2. Öneriler	62
KAYNAKLAR.....	64
EKLER.....	66
Ek 1. Anket	67

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1. <i>Türk Müziği Makamları Hakkında Lisans Eğitimim Öncesinde Temel Düzeyde Öğrendiğimi Düşünüyorum</i>	37
Tablo 2. <i>Geleneksel Türk Müziği Makamsal Analiz Dersini Yeterli Düzeyde Aldığımı Düşünüyorum</i>	39
Tablo 3. <i>Geleneksel Türk Müziği Makamlarında Kendimi Yeterli Buluyorum</i>	40
Tablo 4. <i>Uşşak, Hüzzam, Saba Makamlarını Yeterli Düzeyde Biliyorum</i>	41
Tablo 5. <i>Geleneksel Perdeleri Kendi Çalgımda Uygulamada Hem Tını Hem De Duyum Açısından Ayırt Edebildiğimi Düşünüyorum</i>	42
Tablo 6. <i>Türk Müziğinde İşitilen Bu Üç Makamı Tanımada Yeterli Düzeyde Olduğumu Düşünüyorum</i>	44
Tablo 7. <i>Meşk Yöntemi ile İlgili Bir Eğitim Almadığımı Düşünüyorum</i>	45
Tablo 8. <i>Meşk Yöntemi İle Makamları Öğrenme Ve Kullanma Yöntemi Bakımından Kendi Çalgımda İcra Ederken Zorluk Çekmiyorum</i>	46
Tablo 9. <i>Uşşak, Hüzzam ve Saba Makamlarını Seyri ve Dizilişi Bakımından Kendi Çalgımda İcra Ederken Zorluk Çekmiyorum</i>	47
Tablo 10. <i>Geleneksel Türk Müziği Makamlarından Uşşak, Hüzzam ve Saba Gibi Önde Gelen Makamları Yaylı Çalgılarda Kullanılmasını Öğretici Buluyorum</i>	49
Tablo 11. <i>Türk Müziği Geleneksel Perdelerinin Yaylı Çalgılarda Daha Uygun İcra Edilebileceğini Düşünüyorum</i>	50
Tablo 12. <i>Türk Müziği Makamsal Analiz Dersinin Temel Düzeyde Lisans I'den Başlayarak Sırasıyla Lisans II, III ve IV te İleri Düzeye Kadar Ders Programlarında Yer Almasını Yararlı Buluyorum</i>	52

Tablo 13. <i>Türk Müziği Makamsal Analiz Dersinin Müzik Eğitimi Anabilim Dallarındaki Ders Programlarında Yer Almasını Yararlı Buluyorum.....</i>	53
Tablo 14. <i>Uzmanların 1 Numaralı Esere Yönelik Deney ve Kontrol Grubu Notları</i>	55
Tablo 15. <i>Uzmanların 2 Numaralı Esere Yönelik Deney ve Kontrol Grubu Notları</i>	56
Tablo 16. <i>Uzmanların 3 Numaralı Esere Yönelik Deney ve Kontrol Grubu Notları</i>	58

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Yerde hüzzam makamı dizisi	22
Şekil 2. Neva’da hümayun dizisi.....	22
Şekil 3. Hüzzam Beste “Aldım Hayal-i Perçemin Ey Mah Dideme	25
Şekil 4. Yerde Uşşak Makamı Dizisi	26
Şekil 5. Uşşak Şarkı “Bu Akşam Gün Batarken Gel”	28
Şekil 6. Saba Makamı Dizileri	30
Şekil 7. Saba Beste “Gülistan’ı Nakş’ı Hüsnünden Baharistan Yazar”	32
Şekil 8. Türk müziği makamları hakkında lisans eğitimim öncesinde temel düzeyde öğrendiğimi düşünüyorum	38
Şekil 9. Geleneksel Türk müziği makamsal analiz dersini yeterli düzeyde aldığımı düşünüyorum.....	39
Şekil 10. Geleneksel Türk müziği makamlarında kendimi yeterli buluyorum	40
Şekil 11. Uşşak, Hüzzam, Saba makamlarını yeterli düzeyde biliyorum	41
Şekil 12. Geleneksel perdeleri kendi çalgımda uygulamada hem tını hem de duyum açısından ayırt edebildiğimi düşünüyorum.....	43
Şekil 13. Türk müziğinde işitilen bu üç makamı tanımada yeterli düzeyde olduğumu düşünüyorum.....	44
Şekil 14. Meşk yöntemi ile ilgili bir eğitim almadığımı düşünüyorum	45
Şekil 15. Meşk yöntemi ile makamları öğrenme ve kullanma yöntemi bakımından kendi çalgımda icra ederken zorluk çekmiyorum.....	46
Şekil 16. Uşşak, Hüzzam ve Saba makamlarını seyri ve dizilişi bakımından kendi çalgımda icra ederken zorluk çekmiyorum.....	48

<i>Şekil 17.</i> Geleneksel Türk müziği makamlarından Uşşak, Hüzam ve Saba gibi önde gelen makamları yaylı çalgılarda kullanılmasını öğretici buluyorum	49
<i>Şekil 18.</i> Türk müziği geleneksel perdelerinin yaylı çalgılarda daha uygun icra edilebileceğini düşünüyorum.....	51
<i>Şekil 19.</i> Türk Müziği Makamsal Analiz Dersinin Temel Düzeyde Lisans I'den Başlayarak Sırasıyla Lisans II, III ve IV te İleri Düzeye Kadar Ders Programlarında Yer Almasını Yararlı Buluyorum	52
<i>Şekil 20.</i> Türk müziği makamsal analiz dersinin müzik eğitimi anabilim dallarındaki ders programlarında yer almasını yararlı buluyorum.....	54
<i>Şekil 21.</i> Uzmanların 1 numaralı esere yönelik deney ve kontrol grubu notları.....	55
<i>Şekil 22.</i> Uzmanların 2 numaralı esere yönelik deney ve kontrol grubu notları.....	57
<i>Şekil 23.</i> Uzmanların 3 numaralı esere yönelik deney ve kontrol grubu notları.....	58

BÖLÜM I

GİRİŞ

Türkiye büyük bir kültür hazinesidir. Bulunduğu konum itibarı ile birçok medeniyete ev sahipliği yapmıştır. Bu bağlamda Türkiye, çok köklü tarihsel ve kültürel temelleri, kıtalar arası ve küresel boyutları olan çok yönlü bir “Sanat Ülkesi” niteliği taşımakta ve bu niteliği ile dünyanın en önde gelen ülkelerinden biri olma özelliğine sahiptir. Bu nedenle coğrafyanın özelliği, kültürün her katmanında açık bir şekilde göze çarpmaktadır. Bir taraftan Orta Asya’dan gelen makamsal yapı, İslamiyet’le birlikte Araplardan gelen kültür ve Anadolu’da var olan kültür birbirini etkileyerek yeni formlar ve biçimlere dönüşmüş bu durum yeni Türk müzik kültürünün temellerini oluşturmuştur. Coğrafik durum “bizlerin avantajı olduğu kadar dünya kültürünün de bir şansdır” (Akkaş, 2015). Bu bağlamda Türk müziği özelinde Türk halk müziği her toplumun kendi kültürel dinamiklerinde yaşayan halk müziği; içerik olarak sosyal-kültürel hayatın en etkin ve aktif uygulama alanını oluşturur. Kabul edilene göre halk müziği; yaşadığı toplumun kültürel müzik kimliğine mührünü vuran, sözel aktarım ve icra yolu ile kültürel belleklere kazınan uygulamaların yanında, toplumsal kültürel gelişmenin de en önemli halkasıdır.

1.1. Türk Müziği

Çağlar öncesinden mîras edindiğimiz Türk Müziği, gerek makamsal, gerek çalgısal, gerek sözel, gerek dizemsel unsurlarıyla gayet özel bir mevkiye sâhiptir. Kaynakların eksikliği ve yetersizliği yüzünden, bu müzik türü hakkına bilgilerimiz oldukça kısıtlı ise de, İslâmiyet öncesi Türk Müziği, Orta Asya gelenekleri ve yaşantısıyla bağdaşıklık kurmuş eski ve kayıp bir kültür olarak günümüzde incelenmektedir. Özellikle Geleneksel Türk Musikisi ile ilgili nazariyata dayanan eldeki ilk veriler, bizi Al Farabi (873-950) dönemine götürmektedir. Türk kökenli olduğu düşünülen bu bilginin, Orta Asya coğrafyasında zamânının kültürel

birikimlerini özümseyerek, o dönemki uluslararası bilim dili Arapça ile birçok başka eserinin yanısıra, mûsıkî nazariyatını konu edinen; eski Yunan filozofu Pisagor'un çalışmalarından esinlenerek yazdığı, “Kitâbü’l Mûsıkî’ül Kebir” adlı bir edvarı bilinmektedir. Türk müzik tarihi de kendine has özellikleriyle genel müzik tarihi içinde yer almıştır. Türk müzik tarihi “hem Türklerin tarih boyunca müzik ile olan her türlü ilgisinin, hem de Türk müzik sistemi ile bu sisteme karışan her türlü müziğin teknik gelişmelerinin incelenmesi” biçiminde tanımlanabilir.

Türk müzik geleneğinde çalgı her zaman birinci derecede önemli kabul edilmiştir. Makamların günümüze ulaşmasında çalgılardaki gelişim çizgisini anlamak ve bilmek yerinde olacaktır. Türk müziği kendi iç dinamiklerinde sanat ve halk müziği olarak iki ana forma ayrıldığı bilinir. Her iki formda makamsal yapı göstermesine rağmen sanat müziğinde makamsal özellik daha net ve açıktır. Halk müziğinde ki yapı ise sanat müziğinin makamsal kurgusunu içerir. Müzikal yapı sistem içerisinde kendini belli etmekle birlikte okuyuş stilleri bakımından daha özgür kurgulanır. Bu durum yeni ve farklı makam oluşumunun da temellerini oluşturur. Müzikal icrada çalgı en temel destekleyici çalgıdır.

1.2. Türk Sanat Müziği

Türk Sanat Müziği, köklerini Orta Asya'dan almış ve Osmanlı dönemi boyunca saray müziği olarak ön plana çıkmıştır. Saray müziğinde Osmanlı Devleti geleneklerini Batı ile teması sonucunda birtakım etkilenmeler ortaya çıkmıştır. Çalgısal anlamda ve makamsal olarak geleneksel icra tarzında meşk yöntemi aracılığıyla bu makamlar çalgılarda icra edilmiş ve günümüze kadar etkili konumdadır. Osmanlı Devleti döneminden önemli besteciler bu alanda kayda değer ve kalıcı olarak eserler üretmiş ve nesilden nesile ilham kaynağı olmuştur. Bu bestecileri şu şekilde açıklayabiliriz:

a- Hafız Post (1630-1694)

b- İtri (1640-1712)

c- İsmail Dede Efendi (9 Ocak 1778, İstanbul - 29 Kasım 1846, Mekke, Minâ)

d- Abdulkadir Meragi (1360, Meraga, İran-1435, Semerkant Özbekistan)

e- Safiyyüddin Urmevi (1216,Urmiye, İran-1294,Bağdat, Irak)

1.3. Meşk

Hüsn-i hat, tezhip, mûsiki gibi sanatların eğitim ve öğretiminde takip edilen geleneksel usul. Arapça bir kelime olan meşk, klasik Türk-İslâm sanatlarında bir hocanın talebeye, taklit ederek öğrenmesi için verdiği ders ve örnekler hakkında kullanıldığı gibi meşk etmek şeklinde öğretmek ve öğrenmek için yapılan dersi ve alıştırmayı, birlikte çalışmayı da içine almakta olup meşk vermek “ders vermek”, meşk almak ise “ders almak” mânasına gelmektedir.

Hat eğitim ve öğretiminin, diğer İslâm sanatlarında olduğu gibi geleneksel usul ve kaidelere bağlı kalınarak usta-çırak ilişkisi içinde yürütüldüğü bilinmektedir. Ancak Osmanlı öncesi hat meşk sistemi ve uygulamaları hakkında yeterli bilgi yoktur. İbn Mukle’nin Risâle fil-hat Yel Kalem adlı eserinde yazı çeşidine göre kalem kalınlıkları, harflerin geometrik yapıları, oranları, kaideleri, isimleri tespit edilip örnekler verilmiş olmasına rağmen hattatların bu esaslara bağlı kalarak eğitim ve öğretimi sürdürdükleri dışında bir kayıt bulunmamaktadır.

1.4. Müzik ve Meşk ilişkisi

Müzik eğitiminde ve öğretiminde nota yazısı veya benzeri bir aracının kullanılmadığı bu müzik eğitimi evreninde, hafızaya alınan eser sayısı müzisyenlikteki yetkinliğin bir göstergesi sayılmıştır. Temel olarak meşk esnasında üstattan özellikle iki şey edinilir; Eseri hafızaya kaydetmek ve yorumlamak. Geçmişten günümüze Meşk yöntemi, müzik eğitiminde özellikle ustadan çırağa bir aktarım yolu olarak gelişmiş ve bunun neticesinde duyuma dayalı kolaylığı, ezbere dayalı yöntemi ile özellikle yaylı çalgı taksimlerinde çok önümüze çıkmaktadır. Meşk yöntemi, müzik eğitiminde yararlı bir yöntem olarak karşımıza çıkmaktadır.

“Meşk bir yüzyüze eğitim biçimidir. Talebenin hocasının karşısında oturup başından sonuna dek onun yaptıklarını, söyleyip okuduklarını, hareketlerini iyice anlaması, özümsemesi, yorumlaması ve sonra yüzüne karşı tekrarlaması gerekiyordu. Meşk’in anonim, yani insani ilişkiyi dışlayan bir eğitim sistemi olması düşünülemez. Ama bu, meşk’in her zaman teke tek bir eğitim ilişkisi içerdiği anlamına da gelmiyor. Bir öğrenci hocayla başbaşa kalıp ondan tek başına meşk alabildiği gibi, birçok öğrencinin toplu olarak musiki meşk etmeleri de mümkündür” (Behar, 1992, s. 6).

1.5. Problem Durumu

Araştırmada kullanılacak problem cümlesi, “Müzik eğitiminde, hüzzam, saba, uşak makamları yaylı çalgı eğitiminde kullanılabilir mi?” olarak belirlenmiştir.

1.5.1. Alt problemler

Müzik eğitiminde Türk Müziği makamsal ezgilere tabii öğrenci görüşlerine göre;

- a. Gazi Üniversitesi müzik öğretmenliği lisans öğrencilerinin üniversite müzik eğitiminden önceki uşşak-hüzzam-saba makamları bilgilerinin yeterliliği hakkında düşünceleri nasıldır?
- b. Gazi Üniversitesi müzik öğretmenliği lisans öğrencilerinin üniversite müzik eğitiminden sonraki uşşak-hüzzam-saba makamları bilgilerinin yeterliliği hakkında düşünceleri nasıldır?
- c. Gazi Üniversitesi müzik öğretmenliği öğrencilerinin lisans eğitimi öncesinde meşk yöntemi hakkında bilgisi nasıldır?
- d. Gazi üniversitesi müzik öğretmenliği lisans öğrencilerinin, Türk Müziği eğitim sisteminde Meşk yöntemi ile makamları öğrenme ve kullanma yöntemi nedir ve nasıl olmalıdır?
- e. Gazi Üniversitesi müzik öğretmenliği lisans öğrencilerinin müzik eğitiminden sonraki Uşşak, Hüzzam ve Saba makamlarının icra yönünden kendilerinin yeterliği hakkında düşünceleri nasıldır?
- f. Gazi Üniversitesi Müzik Öğretmenliği Lisans Öğrencilerinin Müzik Eğitiminde Uşak Hüzzam Saba Makamlarının Yaylı Çalgılarda Kullanılması Konusunda Düşünceleri Nasıldır?
- g. Gazi Üniversitesi Müzik Öğretmenliği Lisans Öğrencilerinin Türk Müziği Geleneksel Perdelerini Yaylı Çalgılarda Uygun Kullanma Becerileri Nedir Ne Nasıl Olmalıdır?
- h. Gazi Üniversitesi Müzik Öğretmenliği Lisans Öğrencilerinin Türk Müziği Makamsal Analiz Dersinin Müzik Eğitimi Ders Programlarında Temel Seviyeden, İleri Seviyeye Kadar Yer Alması Konusunda Düşünceleri Nelerdir?
- i. Gazi Üniversitesi Müzik Öğretmenliği Lisans Öğrencilerinin Müzik Eğitiminde Uşak Hüzzam Saba Makamlarının Yaylı Çalgılarda Kullanılması Hakkında Düşünceleri Nasıldır?

- j. Deney ve kontrol grubu incelendiğinde, meşk yöntemi ile eğitimin uşşak makamına etkisi nasıldır?
- k. Deney ve kontrol grubu incelendiğinde, meşk yöntemi ile eğitimin hüzzam makamına etkisi nasıldır?
- l. Deney ve kontrol grubu incelendiğinde, meşk yöntemi ile eğitimin saba makamına etkisi nasıldır?

1.6. Araştırmanın Amacı

Bu araştırma öğrencilerin Türk Müziği Makamlarını uşşak, hüzzam ve saba makamı nezdinde yaylı çalgılar ile çalabilme becerilerine ilişkin görüşlerini tespit etmek ve Türk müziği eğitimine yaylı çalgılar alanında katkı sağlamak amacıyla yapılmıştır.

1.7. Araştırmanın Önemi

Günümüzde Osmanlı döneminden bizlere miras kalan Meşk yönteminin kullanıldığı bir eğitim sistemi mevcut değildir, genellikle öğrencilerin önüne nota koyularak çalışmalar sürdürülmektedir. Bundan yola çıkılarak Meşk'in duyuma dayalı kolaylığı ve ezbere dayalı sistemi sayesinde bu yöntemin öğrenciler üzerinde daha da etkili olacağı görüşü bu araştırmada önemle vurgulanmıştır.

1.8. Varsayımlar

1. Örneklemin evreni temsil ettiği,
2. Bu araştırmada kullanılan veri toplama araçlarının bu araştırma amaçlarına uygun olduğu kaynak kitaplarda yer alan eşlik modellerinin, okul müzik eğitiminde kullanılabilecek modeller niteliği taşıdığı,
3. Veri toplama araçlarına verilen cevapların doğru ve samimi olduğu,
4. Lisans 4 öğrencilerinin belirli bir ‘‘Dinleme Yöntemi ve Eşlikleme’’ ile yaylı çalgılar eğitimi programından geçerek başarılı oldukları,
5. Örneklemi oluşturan öğrenci grubunun eşlik çalgısı olarak yaylı çalgıları kullandıkları varsayılmaktadır.

1.9. Sınırlılıklar

1. G.Ü.G.E.F Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Eğitimi Anabilim Dalı ile,
2. Eşlik çalgısı olarak yaylı çalgıların kullanımıyla sınırlı olmakla birlikte gerek duyulduğunda Ud, Kanun ve Yaylı Tanbur gibi çalgılar eşlik amaçlı kullanılmıştır.

1.10. Tanımlar

Yaylı Çalgılar: Elin bir değnek Yay ile tel üstünde kaydırarak titreştirilmesi ile Stick-Slip-Effect Sopa-Kayma-Etki sine yol açarak ses üreten çalgılar olmasına karşın, Santur gibi, yine çubuklarla vurmalı şekilde icra edilen çalgılar da bulunur. Yaylı Çalgılar çoğunlukla Telli Çalgılardır. Yaylı Çalgıları çalanlara "Yaylılar" da denilir. Orkestrada 1. ve 2. Kemanlar, Viyolalar, Çellolar ve Kontrabaslar "Yaylılar" olarak adlandırılır.

Kemanlar: Soprano ve altodaki ezgiler doğal olarak birinci kemanlara, bazen ikinci kemanlara, bazen de ikisi birden sesdaş çalmak üzere verilir. Bütün kemanlar çaldığı zaman duyuluş inceliğini kaybetmeden daha dolgunlaşır.

Viyolalar: Alto ve tenordaki ezgiler viyolalara verilir. Fakat büyük ve geniş olarak seslendirilen ezgiler, genel olarak viyolalara keman ve viyolonselden daha az kullanılır.

BÖLÜM II

KAVRAMSAL ÇEVREVE

Musikinin henüz yazıyla ifade edilmediği, nota denilen belli bir takım sembolik araçlarla tanışılmadığı dönemlerde, sadece duyuma dayalı, usta-çırak arasındaki ilişkide karşılıklı büyük bir özveri ve emek ile gerçekleşen meşk uygulaması, aslında musikinin kendi doğasıyla birebir örtüşmektedir. Türk Müziği geleneksel perdelerinin yaylı çalgılarda icra edilmesinin en önemli yolu Meşk yöntemi aracılığıyla olmuştur. Ustadan çırağa giden bir iletişim aracı olan bu yöntem, özellikle keman ve çello çalgısında uşşak-hüzzam-saba gibi önemli makamların koma seslerini duyuma dayalı bir yöntem ve ezbere dayalı bir sistem sayesinde geliştirmiştir.

-Bizdeki Musiki Nazariyatı kitaplarında genellikle Batı Müziği için tek bir ses sistemi (12 eşit Tamperamanlı sistem) var olduğu kabul edilip yazılır; dolayısıyla bu görüş musiki çevrelerinde çok yaygındır. Uşşak/Hüzzam/Sabâ vb. cinslerinin kullanıldığı eserlerin icrası için Arel-Ezgi-Uzdilek'in 24'lü sisteminin seslerinin yetersiz kaldığı, bu sistemi savunanlar dahil herkesçe kabul ve ifade edilen bir gerçektir (Karaosmanoğlu, 2000, s. 470).

Batı müziği, temeli tampere sisteme dayanan ve musiki ile tamamen farklı olan bir müzik sistemidir. Türk müziğinde makamları var eden komaların varlığı yaylı çalgılara uygun geçkiler ve ezgiler üretirken, Batı müziğinde bu tamamen imkansızdır çünkü tampere sistem 12 sese bağlı bir sistemdir. Türk müziğinde duyuma dayalı bir sistem olan meşk yöntemi de yaylı çalgılar da geleneksel perdelerin kullanılması adına uygun bir yöntemdir. Buna ek olarak, meşk yöntemi sistemli olup usta dan çırağa bir iletişim aracı olarak karşımıza çıkmaktadır.

Mûsikîmizde değişen ritim yapısı, musiki kültürünün Cumhuriyet Dönemi'nin müzik inkılabı ile birlikte yaşadığı önemli değişim/dönüşüm, icrada eserlerin aşırı ve eserin aslı birliğini bozan süsleme ve nihayetinde piyasa adına metalaşan mûsikî eserleri ve bunların icra biçimleri "piyasa üslûbu"nun oluşması mûsikîmizdeki kurum, tavır ve anlayışları tehdit etmiş, diğer taraftan kadim mûsikîmizin aktarım yöntemi olan meşk yönteminin, notada var olanın ötesindeki yorum ve icra tarzını büyük ölçüde etkilemesi, Türk diline ait alfabetik seslerle notalamanın birbirlerinden kopuşu gibi etkenler nota-icra farklılıklarının ortaya çıkışını hazırlayan diğer etmenler arasında yer almıştır (Feyzioğlu, 2017, s. 269-284).

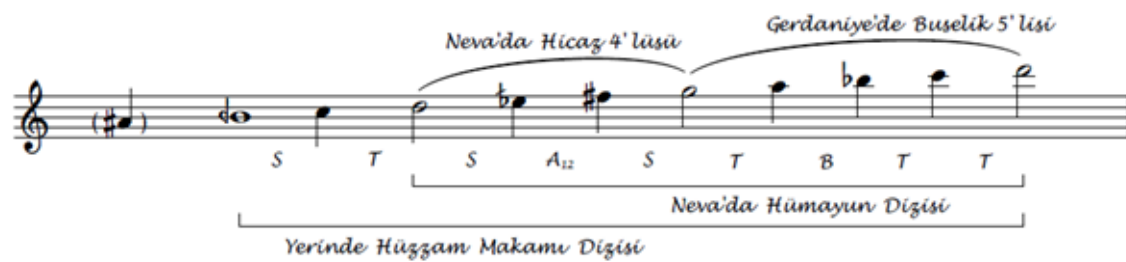
2.1. Hüzûm Makamı

- Durağı: Segâh perdesidir.
- Seyri: İnici-çıkıcıdır.
- Dizisi: Hüzûm makamı dizisi günümüze kadar “Yerinde Hüzûm beşlisine Eviç’de Hicaz dörtlüsünün eklenmesinden meydana gelmiştir” diye târif edilmiştir. Bu târife göre olan diziyi yazalım:

Şekil 1. Yerinde hüzûm makamı dizisi

Ayrıca, güçlü Nevâ perdesi üzerindeki Hicaz dörtlüsünün, Hümâyûn dizisi hâlinde uzamasından, Gerdâniye perdesi üzerinde bir Bûselik beşlisinin meydana geldiği, dolayısıyla tiz bölgenin değişik iki çeşniye sâhip olduğu söylenmiş, bu durum makamın mürekkeb oluşunun sebeplerinden biri olarak gösterilmiştir.

Şekil 2. Neva'da hümâyûn dizisi

Sistemci okulda bulunmayan Hüzûm makamının tarifini Abdalbaki Nasır Dede veriyor, bu tarif şöyledir:

“Hüzûm Gerdaniye perdesinden Hicaz agabe edüp, Neva perdesine geldikte, Neva perdesinden Segâh perdesine dek Irak karar ede ve bu makam müteabbirinin ihtiradır”

Muallim İsmail Hakkı Bey şöyle bir tarif veriyor:

“Segah perdesinde karar eden bu makam evvela Neva perdesinde Hümayun ve Çargah perdesinde Nikriz makamının seyri ile Segah perdesinde karar eder”

Türk Müziğinde Makamlar adlı Nazariyat Kitabında Yakup Fikret Kutluğ’a göre, Hüzam’dan bestelenmiş başta klasik eserlerimiz ile dini eserlerde olmak üzere yapılmış olan incelemelerde, Hüzamda adı geçen dizilerin yerlerinin isabetsiz seçildiğini görmekte zorluk çekmedik. Hüzam eserlerinin seyirleri ve bu seyirlerden doğan çeşniyi özellikle güçlü perdesi olan Nevâyı gözönüne getirdik ve şunları gördük:

A- Hüzamın pest beşlisini meydana getiren Hüzam beşlisinin bir kısa geçki amacı olarak bazan kullanıldığı,

B- Karar perdesi olan Segah perdesini de içine alan ve Hüzam çeşnisini diğer dörtlü ile veren beşlinin rast beşlisi olduğu,

C- Eviç perdesinden itibaren tize doğru kurulu olduğu ileri sürülen Hicaz dörtlüsünün, makamın esasında bulunduğu, ancak Eviç perdesinde değil, Neva perdesi üzerinde kurulmuş olduğu,

D- Neva perdesinin güçlü olarak makamın seslerinin kendisine doğru en çok çeken perdelerden biri olduğu ve Nevanın güçlü olmadığı bir Hüzam dizisi içinde Hüzam makamının ve dolayısı ile çeşninin doğmayacağı kesinlikle anlaşılmaktadır.

E- Nevâ perdesindeki Hicaz ailesi dizileri, ortalama Hicaz dizisi olarak da kullanılabilir.

F-Güçlüsü: 3.derece Nevâ perdesidir. Üzerinde A 11 Hicaz çeşnisi ile yarım karar yapılır.

Donanımı: Si için koma bemolü, mi için bakiye bemolü, fa için bakiye diyezli donanıma yazılır. Gerekli diğer değişiklikler eser içinde gösterilir.

Perdelerin T.M.deki isimleri: Pestten tize doğru: Segâh, Çargâh, Nevâ, Hisar veya Dik Hisar veya Hüseyni, Eviç veya Acem, Gerdaniye, Sünbüle veya Muhayyer (si için) yine Sünbüle veya Tiz Segâh, Tiz Çargâh ve Tiz Nevâ’dır.

Yeden’i: 2.aralıktaki bakiye diyez’li lâ Kürdi perdesidir.

Genişlemesi: Hüzam makamı bir bakıma basit Sûz’nâk makamının 3.derecesi üzerinde karar etmesidir. Bu bakımdan Basit Sûz’nâk makamına bağlıdır, dolayısıyla Rast perdesinde Rast beşlisiyle düşülebilir. Bu suretle yerinde bir Basit Sûz’nâk dizisi meydana gelir. Dügâh perdesinde Uşşak dörtlüsü bulunduğu göre, bu perdede de Karcıgar makamı dizisi meydana gelir. Bu üç makamın dizileri iç-içedir.

Aldım ħayal-i perçemin ey mañ dideme

Hüzzam Beste
Usulü : Remel

Kömürcü Hafız Şeyda Efendi

Al dim ħa yâ
li per per çe
min ey mañ
mañ di de
me e fen dim Añ ya le
lel li tir ye le lel li
te re li ye le le le le le le lel lel
le le lel li vay yâr
be li şâ ħı men
ħey ca nım Ben ma

ce ra mi ken
dim a nar
ken ken dim
a ğ la rım e fen dim
Añ ya le lel li tir ye le
lel li te re li ye le le le le
le le lel lel le le lel li vay
yâr be li şâ nı
men hey ca nım

Aldım hayâl-i perçemin ey mah dideme
Görürse gece hâb yüzünü vah dideme
Ben maceramı kendim anar kendim ağlarım
Câh âsiyâb-ı âbe bakar kâh dideme
Terennüm.
Añ ya le lel li tir ye le lel li
Te re li ye le le le le le lel le lel li vay
Yâr bellî şâh-ı men hey canım

Kaynak :Şerif İçli Hüzzen faslı

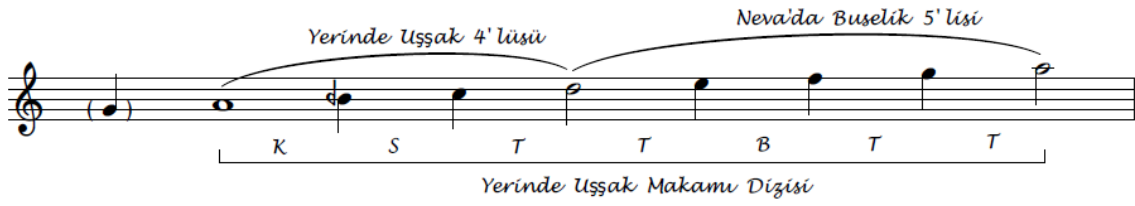
Şekil 3. Hüzzen Beste “Aldım Hayal-i Perçemin Ey Mah Dideme

2.2. Uşşak Makamı

Durağı: Dügâh perdesidir.

Seyri: Çıkıcıdır.

Dizisi: Yerinde Uşşak dörtlüsüne Nevâ'da Bûselik beşlisinin eklenmesinden meydana gelmiştir (Uşşak dörtlüsü + 4. Derecede Bûselik beşlisi).

Şekil 4. Yerinde Uşşak Makamı Dizisi

Güçlüsü: Dörtlü ile beşlinin ek yerindeki Nevâ (re) perdesidir. Üzerinde Bûselik çeşnili yarım karar yapılır.

Asma Karar Perdeleri:

1. Uşşak makamının en önemli ve karakteristik asma karar perdesi Segâh perdesidir. Bu perde üzerinde Segâh ve Ferahnâk çeşnisi ile asma karar yapılır.
2. Uşşak dörtlüsünün karar perdesinin bir tanini altında Rast çeşnisinin yer aldığını biliyoruz. Uşşak seyri sırasında Rast perdesine düşülürse, Rast'ta Rast'lı asma karar yapılmış olur.

Donanımı: Yalnız si için koma bemolü donanıma yazılır.

Perdelerin T.M.deki isimleri: Dügâh, Segâh, Çargâh, Nevâ, Hüseynî, Acem, Gerdâniye ve Muhayyer'dir.

Yeden'i: 2. Çizgideki sol Rast perdesidir.

Genişlemesi:

Uşşak makamı çıkıcı, ağır başlı ve dini duygular uyandıran bir makamdır. Bu yüzden, makamın ağırbaşlılığının bozulmaması için genişlemesi, dâimâ dizinin pest tarafından durak altından yapılır. Bu da Yegâh perdesinde bir Rast beşlisi oluşturmakla elde edilir. Bu genişlemede (Fa diyez) Irak perdesi diziye yabancı bir sestir. Ana dizide böyle bir ses yoktur.

Esâsen Yegâh'daki Rast çeşnisi de diziye yabancıdır. Fakat önceden biliyoruz ki, Uşşak dörtlüsünün karar perdesinin bir tanini altında Rast beşlisi meydana gelir. Yani bu iki çeşni iç-içedir. İşte Irak perdesi ve Yegâh'daki Rast çeşnisi Uşşak-Rast arasındaki bu yakınlıktan meydana gelmiştir ve âdet'a Rast makamından alınmıştır.

17. Yüzyılda yaşamış olan Ahi Çelebi, musikiye ilişkin kitabında Uşşak makamını şöyle tarif ediyor:

“Dügah olur ki, cüz'ü küçük ola. Nev'i abar, kendi banesi rast üstündedir. Agazesi ve karargahı kendi perdesidir. Kendi banesinden aşağı rast, yukarı segah ve çargah banelerini seyreder, işte dügah budur.”

Ahi Çelebi'nin “nev'i ahar” diye söz ettiği makam dügah makamıdır. Bu dönemlerde, Uşşak makamına Dügah da denildiği unutulmamalı ve bu zihinlerde bir karışıklığa sebep olmamalıdır.

Kantemiroğlu, kendi zamanında ve daha evvelki dönemlerde Dügahın açıklamış olduğunu ve bugün bizim kullandığımız Dügah makamının henüz literatüre geçmediğini de belirtmiş oluyor.

Gerçekten, Mevlevilerin Uşşak makamına Dügah adını verdikleri bilinmektedir. Dügah-ı ayini şerifi de, diğer iki beste-i kadim (Hüseyni, Pençgah) ile bu dönemlerde veya bu dönemden az evvel bestelenmiş olmalıdır.

Uşşak makamının seyri sırasında Çargâh'daki Çargâh'lı asma kararda fazla ısrar edilirse Uşşak Hûzi makamı meydana gelir.

Uşşak makamı dizisi, kendi dahil, aşağıdaki 13 perdeye göçürülebilir (Her perde diyezlerle ve bemollerle olmak üzere ayrı ayrı gösterilmiştir):

Uşşak makamı dizisi, aşağıdaki 10 perdeye göçürülemez. Çünkü aralıklar uygun değildir: 1- Nim Hicaz, 2- Dik Hicaz, 3-Nim Hisar, 4- Dik Hisar, 5-Irak, 6- Dik Geveşt, 7-Nim Zirgüle, 8-Dik Zirgüle, 9-Segâh, 10-Dik Bûselik.

Uşşak Şarkı

Bu akşam gün batarken gel

İbrahim Kandemir
Nota Arşivi

Beste: Tatyos Efendi
Güfte: Ahmet Rasim Bey

Usûlü: Aksak

Aranağme

Bu ak şam gün ba tar ken gel bu ak şam gün
Ce fa et me ba na mâ him ce fa et me

ba tar ken gel sa kın geç kal ma er ken gel
ba na mâ him son ra tu tar se ni â him

sa kın geç kal ma er ken gel SAZ ta ham mül kal
son ra tu tar se ni â him üz me be ni

ma dı ar tık ta ham mül kal ma dı ar tık
şi ve kâ rım üz me be ni şi ve kâ rım

sa kın geç kal ma er ken gel sa kın geç kal ma

er ken gel

İbrahim Z
29.03.2010

Bu akşam gün batarken gel
Sakın geç kalma erken gel
Tahammül kalmadı artık
Sakın geç kalma erken gel

Cefâ etme bana mâhım
Sonra tutar seni âhım
Üzme beni şivekârım
Sakın geç kalma erken gel

Şekil 5. Uşşak Şarkı “Bu Akşam Gün Batarken Gel”

2.3. Saba Makamı

Saba Makamını bize kayıt veren ve tarifini yapan müzikolog, bestekar ve tanburi Hızır Ağa olmuştur. *Tefhimü 'l-Makamat* adlı musiki risalesinde, Hızır

Ağa Sabayı şöyle tarif ediyor:

Dügah kopup Segah ve Çargah ve Nim Saba ve Hüseyni perdelerini gösterip ve Hüseynfden dönüp bi Neva, Saba Nimi ile Çargah ve Segahdan sonra Dügahda karar eder.

Kantemiroğlu da Hızır Ağa'nın tarifine qygun bir tarifile Sabayı açıklamaktadır.

Her iki müzikologun vermiş oldukları bu tarifler, bugünkü icra ve anlayışımıza göre bir tamlık: gösterememektedirler.

Büyük müzikolog Abdülbaki Nasır Dede, Saba makamını 12 ana makam arasında görmüş, sistemci okulun 12 ana makamında değişiklikler yapmıştır. Abdülbaki Nasır Dede, Saba makamını şöyle tarif ediyor:

Saba, perde-i Çargah tan agaze idüp fevkünde Saba perdesine suud, andan yine Çargah ve Segah ve Dügah perdesine hubut idüp, anda karar eder. Amma, Saba perdesinden yukarı Hüseynf ve Acem ve Gerdaniye ve Muhayyer perdesine dek ve Dügah perdesinden aşağı Rast perdesine seyri vardır. Bu makamda hilaf-ı daireden başka aslında kudema ve müteahhirin Kuçek ve Zirefkend tesmiye/eridi.

Kararı: la dügah perdesi

Tiz Kararı:

Güçlüsü: do-çargah perdesi. Bu perde makam için çok önemlidir. Tüm seyir çargah ekseninde cereyan eder. Güçlü çargah perdesi üzerinde zirgüleli hicaz çeşnisi ile yarım karar yapılır.

Yedeni: sol-rast perdesi

Seyri: çıkıcı veya inici-çıkıcı

Donanımı: Si koma bemollü segah perdesi, re bakiyye bemollü hhicaz perdesi. Ayrıca donanıma yazılmasa da eser içerisinde mi-hüseyni koma bemollü dik hisar ve la-muhayyer bakiyye bemollü şehnaz perdeleri de kullanılır. Saba dizisinde yer alan hicaz ve şehnaz perdelerine enstruman çalarken biraz daha dik basmak gerekir. Bu bağlamda hicaz perdesine1 ya da 2 koma, şehnaz perdesine de 2 ya da 3 koma dik basılır. Ancak bu suretle

oluşacak perdeler değiştirme işareti olarak mevcut olmadığı için donanımda bakiyye bemollü olarak gösterilmişlerdir.

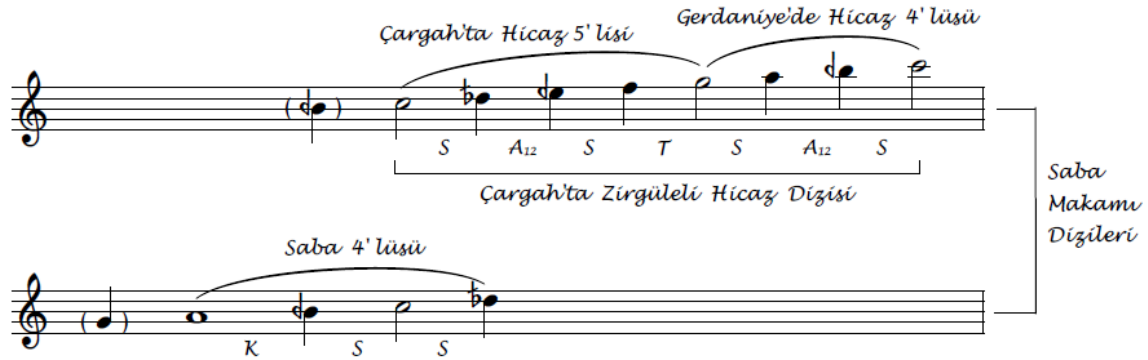
Asma Karar Perdeleri: Gerdaniye perdesinde hicazlı, acam perdesinde nikrizli, dik hisar perdesinde de segah çeşnili asma kararlar yapılabilir.

Yarım Karar Perdesi: Do*çargah perdesinde hicazlı yarım karar yapılır.

Perde İsimleri: Pestten tize doğru: düğah, segah, çargah, hicaz, hisar, acem, gerdaniye, şehnaz, dik segah, dik çargah perdeleri.

Genişlemesi: Dizide görüldüğünden farklı değildir.

Seyri: Durak ya da çargah perdesi civarından seyre başlar. Çargah perdesi esas olmak kaydıyla eksik saba dörtlüsü ve zirgüleli hicaz dizisini oluşturan çeşnilerde karışık olarak gezinilip gerekli asma kararlar yapıldıktan sonra çargah perdesinde yarım karar yapılır. Sonra yine karışık gezinilir ve yerinde yani düğah perdesinde eksik saba dörtlüsü ile tam karar yapılır.

Şekil 6. Saba Makamı Dizileri

Gülsitan-ı naḳṣ-ı hüsnünden baharistan yazar

SABA BESTE
Usulü : Devr-i Rebir

Söz : Nafiz
Müzik : Zâharyâ

Gü Sü gül sün si bü ta li ni zül

na fü naḳ şı hüs nün rat

den batı na ni ris rey

ta ha tan ya zar ya zar ha nı ya zar ya zar

Ta dir ten dir ten dir ten

ta na dir ney

1-Başı 2-Meyana 3-Karar

hey ca nim hey ca nim hey ca nim

Mustafa UZUNOĞLU

Gülistan'ı nakş'ı hüsnünden baharistan yazar
Sünbül-ü zülfün silyakat hattını reyhan yazar
Hatem-i lâlin çıkardık nakşını bir buseden
Nafiz' e aldık dehanından haber İhsan yazar

Şekil 7. Saba Beste “Gülistan’ ı Nakş’ ı Hüsnünden Baharistan Yazar”

BÖLÜM III

İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Ülkemizde konuyla ilgili yapılan ve benzer şekilde hazırlanan araştırmalar şu şekildedir:

Keman, 18. yüzyıldan itibaren Türk müziği icrasında kullanılmaya başlanmıştır. 18. yüzyıldan günümüze kemanın Türk müziği icrasında kullanılan akort biçimi farklılaşmıştır. Bu farklılık gerek icracılar gerekse müzik bilimciler tarafından tartışma konusu yapılmış olmasına rağmen genel bir fikir birliğine ulaşılamamıştır. Bu araştırmada, Türk müziği keman icrasında kullanılan akort nev'inin geçmiş ve günümüz uygulamalarının tespit edilerek icraya yönelik olumlu ve olumsuz yönlerinin ortaya konulması amaçlanmaktadır. Bu amaç doğrultusunda var olan durumun ortaya konulması bakımından tarama modeli kullanılmıştır.

Yaylı çalgılarda özellikle Viyolonsel 19. yüzyıl başlarında Osmanlıda başlayan Batılılaşma hareketleriyle birlikte bando ve orkestralarda ilk olarak çok sesli batı müziği icra etmek için kullanılmaya başlanmıştır.

Türk makam müziğinde tiz sesli çalgı olan keman hem fasıl gruplarında hemde taksim ve nazariyat yapılırken icra edilen önemli bir çalgıdır.

Keman özellikle yaylı çalgılarda geleneksel perdelerin kullanımına uygunluğu ile bilinmektedir. Haydar Tathıyay, Kemani Hızır Ağa, Kemani Âmâ Çörçil, Reşat Aysu, Numar Tekyay keman da geleneksel perdelerin kullanımıyla beraber makamları çok güzel işlemiş ve icra etmişlerdir.

- Türk makam müziği icra eden topluluklarda bas sesli bir çalgıya duyulan ihtiyaç viyolonsel in fasıl gruplarında yer almasına neden olmuştur.

- Viyolonsel bas sesli bir çalgı olmasının yanı sıra, Türk makam müziğinin yapısındaki mikrotanal sesleri elde etmeye elverişliliğı ve tınısının bu müziğe uygunluğu ile fasıl gruplarında kabul görmüştür.
- Viyolonselın Türk makam müziğine giriş nedeni sadece bu çalgının yeni hareketlerle birlikte sanat yaşantısına girmiş olması değil, viyolonsele benzer çalgıların müziğimizde daha önce de var olmasıyla da ilgilidir. Mevcut olan ıklığ, rebab ve ayaklı keman gibi algılar zamanla yerlerini aynı fonksiyonu görebilecek viyolonsele terk etmek durumunda kalmışlardır.
- 20. yüzyıl başlarında kayıt teknolojisinin Türk müzik piyasasına girmesiyle birlikte birçok usta müzisyenin kaydını dinleme olanağı doğmuştur. Elimizdeki en eski viyolonsel kayıtları Tanburi Cemil Bey'e ait olanlardır.
- Tanburi Cemil Bey aldığı tüm çalgılarda aynı ustalık mertebesine erişmiş bir sanatçıdır. Kemençe ve yaylı tanbur icralarında karşılaşılan yay tekniğı, süslemeler ve vibratolarını viyolonsel icralarında da görmek mümkündür.
- Viyolonsel Tanburi Cemil Bey'in elinde yeni anlamlar kazanmış, yine onun sayesinde Türk makam müziğindeki yerini almıştır. İcraları sonraki nesiller için ilham kaynağı olmuştur.
- Tanburi Cemil Bey'in taksimleri, çalgı müziğı alanında ileriye ait çok önemli ipuçları vermektedir.
- Tanburi Cemil Bey'in viyolonsel taksimlerinde kullanmış olduğu tekniklerin tespit edilmesi ve ortaya koyulması amacıyla bu taksimler analiz edilmiş; batı porteli notası ve yeni oluşturulmuş özel semboller ile açıklanmaya çalışılmıştır. Amaç, yeni yazılacak eserler ve yorumlar içerisinde bu tekniklerin yer bulmasını sağlamak ve bu sembollerin kullanılmasını önermektir (Öztürk ve Beşiroğlu, 2009).

BÖLÜM IV

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın yürütüldüğü araştırma modeli, çalışmanın evren ve örnekleme, verilerin toplanması ve toplanan verilerin analizi ile ilgili temel bilgiler paralelinde, çalışmanın yöntem bilgileri yer almaktadır.

4.1.Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada, deneysel model kullanılmıştır. Deney yöntemi ile makamların yapısını öğrenciler üzerinde test etmek amacıyla iki grup üzerinde incelemelerde bulunulmuştur. Araştırma için seçilen deney grubuna meşk yöntemi ile eğitim uygulanmış olup kontrol grubuna geleneksel yöntem uygulanmıştır. Veriler video ile kayıt altına alınmış olup gerekli düzenlemelerden sonra uzmanlarla videolarda gerekli değerlendirmeler yapılmıştır. Araştırmada hem deney grubuna hem de kontrol grubuna anket uygulanarak öğrenci görüşlerine yer verilmiş olup uzman görüşleri ile gerekli çözümlemelerden sonra tez sonlandırılmıştır.

4.2. Evren – Örneklem

Bu araştırmanın çalışma evrenini; Türkiye’deki Müzik Eğitimi Anabilim Dallarında eğitim gören yaylı çalgılar öğrencileri, araştırmanın örneklemini ise, G.Ü.G.E.F. Müzik Öğretmenliği son sınıf yaylı çalgılar öğrencileri oluşturmuştur.

4.3. Verilerin Toplanması

Uzmanlar ile yapılan değerlendirmeler sonucunda elde edilen veriler, araştırmada ortaya konulan alt problemlerle uygun şekilde sınıflandırılmış, toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmak için gerekli düzenlemeler yapılmıştır.

Araştırma için gerekli nicel veriler ise, G.Ü.G.E.F Müzik Eğitimi Anabilim Dalı Lisans 4 öğrencilerinin uygulamaya verdikleri cevaplarla ve deney ve kontrol grubuna uygulanan eğitimde eserlerin icrası sırasındaki kayıtlardan elde edilmiştir. Hem örnek grubunun verileri hem de uzman görüşlerinden elde edilen veriler sınıflandırılarak gerekli işlemler gerçekleştirilmesi için bir diğer aşamaya geçilmiştir.

4.4. Verilerin Analizi

Gerekli sınıflandırmalar yapıldıktan sonra, danışman eşliğinde analizler yapılmış hem nicel veriler hem de nitel veriler ayrı ayrı değerlendirilmiştir.

4.5. Verilerin Çözümlemesi

Araştırmada veriler sınıflandırılıp analiz edildikten sonra, deney ve kontrol grubu olarak ayrı ayrı çözümlemeleri hazırlanmıştır. Nicel veriler SPSS programıyla değerlendirilmiş, gerekli yeterlik düzeyinin olduğu saptanarak anket sonuçları çözümlenmiştir. Nicel veriler ise, danışman eşliğinde teker teker özenli bir şekilde analizleri yapılarak çözümlemeleri yapılmıştır.

BÖLÜM V

BULGULAR VE YORUM

Araştırmanın bu bölümünde, alt problemler anket sorularına göre gerekli tablolarla yorulanmış olup değerlendirme buna göre yapılmıştır.

4.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

4.1.1. Alt Problemler

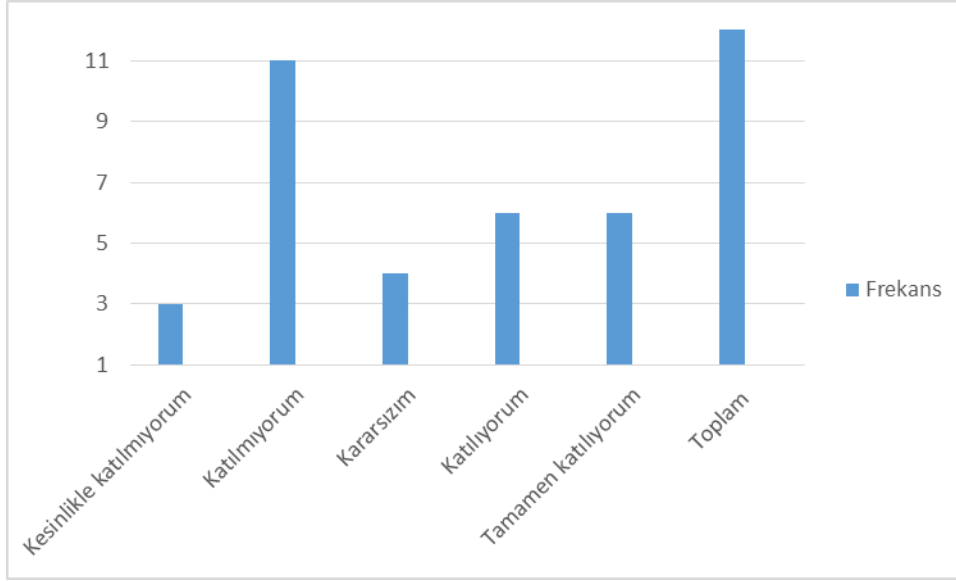
4.1.1.1. Birinci Alt Probleme Ait Bulgular

4.1.1.1.1. *Gazi Üniversitesi Müzik Öğretmenliği Lisans Öğrencilerinin Üniversite Müzik Eğitiminden Önceki Uşşak-Hüzzam-Saba Makamı Bilgilerinin Yeterliliği Hakkında Düşünceleri Nasıldır?*

Tablo 1

Türk Müziği Makamları Hakkında Lisans Eğitimim Öncesinde Temel Düzeyde Öğrendiğimi Düşünüyorum

Derece	Frekans	Yüzde
Kesinlikle katılmıyorum	3	
Katılmıyorum	11	
Kararsızım	4	
Katılıyorum	6	
Tamamen katılıyorum	6	
Toplam	30	100

Şekil 8. Türk müziği makamları hakkında lisans eğitimim öncesinde temel düzeyde öğrendiğimi düşünüyorum

Tablo 1 deki sonuçlara göre, geleneksel Türk müziği makamlarının temel düzeyde öğrenimi genelinde, öğrencilerin kendini yeterli bulma düzeylerine bakılmıştır. Toplam 30 öğrencinin sonuçlarına göre, 3 öğrenci kendini makamları lisans eğitimi öncesi öğrenme konusunda hiç yeterli görmemektedir. 11 öğrenci kendi yeterliliği olmadığını düşünürken 4 öğrenci de bu konuda kararsız kalmıştır. Söz konusu sonuçlara göre 6 öğrenci kendi düzeylerini yeterli görürken 6 öğrenci de kendini yeterlilikleri konusunda tamamen olumlu cevap vererek iyi derecede bu analiz dersinin ders programlarında yer alması hakkında bilgilerinin olduklarını düşünmektedirler. Tabloya iki taraflı bakılıp kararsızlar göz ardı edilirse, 12 öğrenci lisans eğitimi öncesi makam bilgilerinin varlığından, 14 öğrenci ise bu konudaki bilgilerinin olmadığından yana düşüncelerini belirtmişleridir.

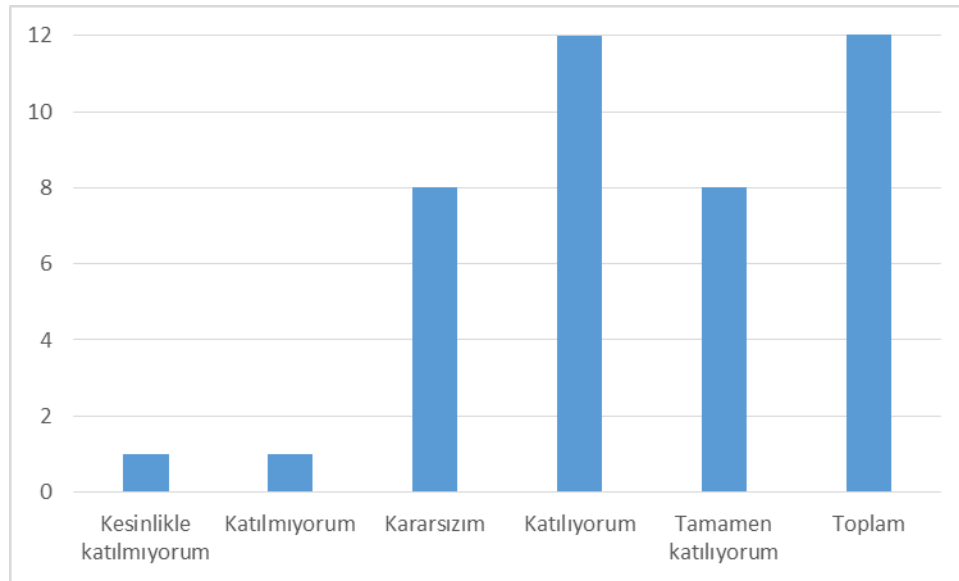
4.1.1.2. İkinci Alt Probleme Ait Bulgular

4.1.1.2.1. Gazi Üniversitesi Müzik Öğretmenliği Lisans Öğrencilerinin Üniversite Müzik Eğitiminden Sonraki Uşşak-Hüzzam-Saba Makamları Bilgilerinin Yeterliliği Hakkında Düşünceleri Nasıldır?

Tablo 2

Geleneksel Türk Müziği Makamsal Analiz Dersini Yeterli Düzeyde Aldığımı Düşünüyorum

Derece	Frekans	Yüzde
Kesinlikle katılmıyorum	1	
Katılmıyorum	1	
Kararsızım	8	
Katılıyorum	12	
Tamamen katılıyorum	8	
Toplam	30	100

Şekil 9. Geleneksel Türk müziği makamsal analiz dersini yeterli düzeyde aldığımı düşünüyorum

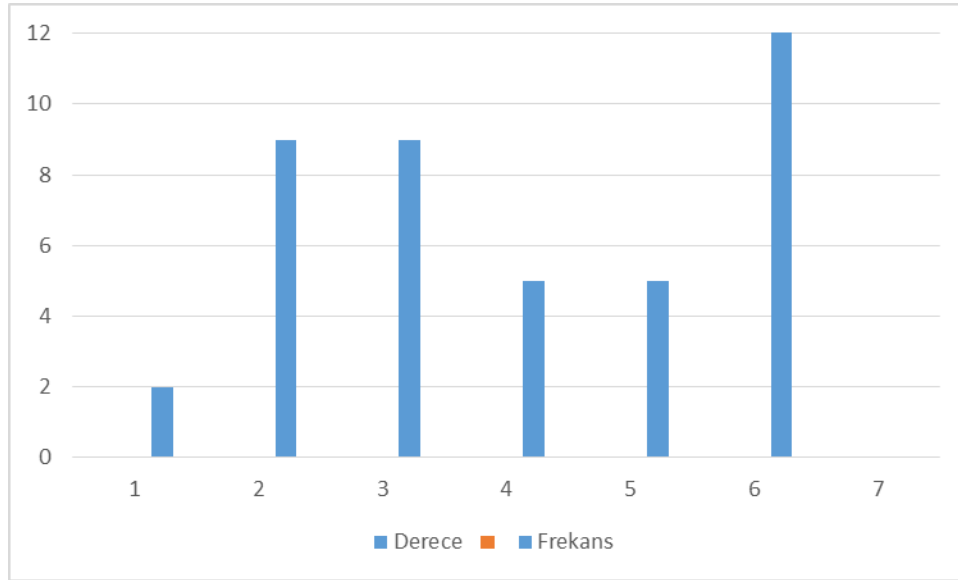
Yukarıdaki tablodaki sonuçlara göre, geleneksel Türk müziği makamları analiz dersinde öğrencilerin kendini yeterli bulma düzeylerine bakılmıştır. Toplam 30 öğrencinin sonuçlarına göre, 1 öğrenci kendini geleneksel makamlar konusunda hiç yeterli görmemektedir. 1 öğrenci kendi yeterliliğinin olmadığını düşünürken 8 öğrenci de bu

konuda kararsız kalmıştır. Söz konusu sonuçlara göre 12 öğrenci kendini yeterli görürken 8 öğrenci de kendini yeterlilikleri konusunda tamamen olumlu cevap vererek iyi derecede makamsal analiz dersinde yeterli olduklarını düşünmektedirler.

Bu tablodaki durum, kısmen de olsa makamsal bilgilerinin varlığının olmadığını düşünen öğrenciler üzerinedir. Tabloya iki taraflı bakılıp kararsızlar göz ardı edilirse, 20 öğrenci makamsal analiz dersinin yararlı olduğundan, 2 öğrenci ise makamsal analiz dersinin faydalı olmadığından yana düşüncelerini belirtmişleridir.

Tablo 3. *Geleneksel Türk Müziği Makamlarında Kendimi Yeterli Buluyorum*

Derece	Frekans	Yüzde
Kesinlikle katılmıyorum	2	6,7
Katılmıyorum	9	30,0
Kararsızım	9	30,0
Katılıyorum	5	16,7
Tamamen katılıyorum	5	16,7
Toplam	30	100

Şekil 10. Geleneksel Türk müziği makamlarında kendimi yeterli buluyorum

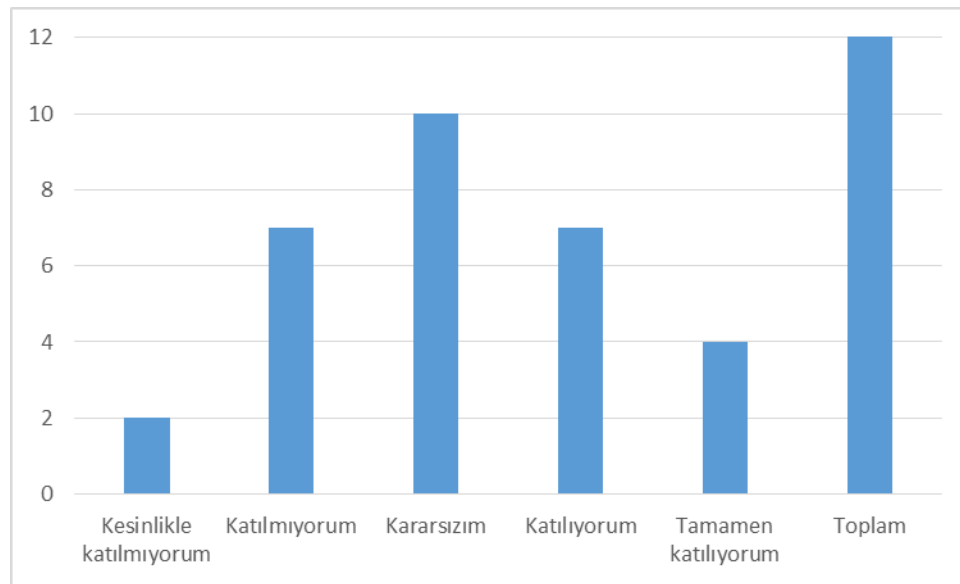
Yukarıdaki tablodaki sonuçlara göre, geleneksel Türk müziği makamlarının, öğrencilerin kendi yeterli bulma düzeylerine bakılmıştır. Toplam 30 öğrencinin sonuçlarına göre, 2 öğrenci kendini geleneksel makamlar konusunda hiç yeterli görmemektedir. 9 öğrenci kendi yeterliliğinin olmadığını düşünürken 9 öğrenci de bu konuda kararsız kalmıştır. Söz konusu sonuçlara göre 5 öğrenci kendini yeterli görürken 5 öğrenci de kendini yeterlilikleri konusunda tamamen olumlu cevap vererek iyi derecede makamsal bilgilerinin olduklarını düşünmektedirler.

Bu tablodaki yoğunluk, tabloya iki taraflı bakılıp kararsızlar göz ardı edilirse, 10 öğrenci makamsal bilginin varlığından, 11 öğrenci ise makamsal bilgilerinin olmadığından yana düşüncelerini belirtmişleridir.

Tablo 4

Uşşak, Hüzam, Saba Makamlarını Yeterli Düzeyde Biliyorum

Derece	Frekans	Yüzde
Kesinlikle katılmıyorum	2	
Katılmıyorum	7	
Kararsızım	10	
Katılıyorum	7	
Tamamen katılıyorum	4	
Toplam	30	100

Şekil 11. Uşşak, Hüzam, Saba makamlarını yeterli düzeyde biliyorum

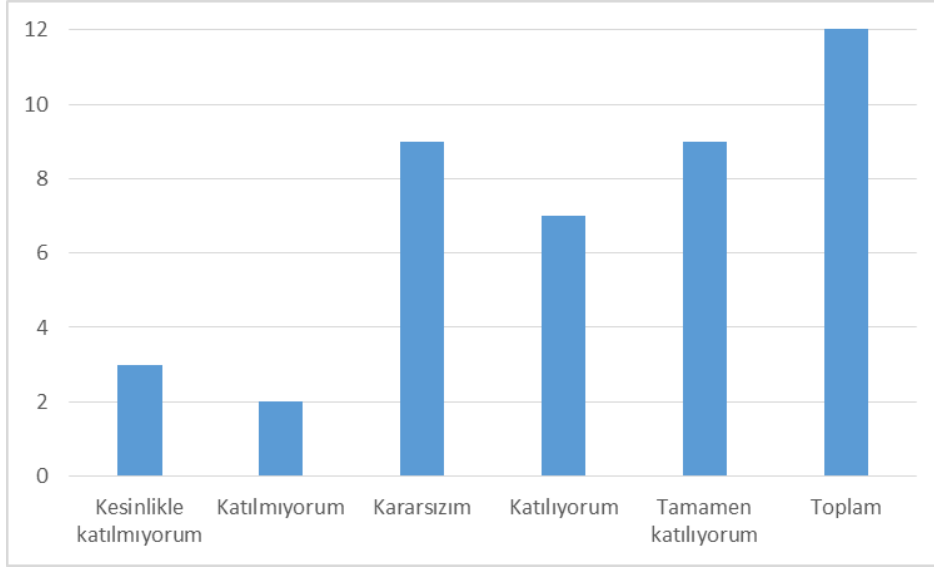
Yukarıdaki tablodaki sonuçlara göre, geleneksel Türk müziğinde Uşşak, Hüzam, Saba makamlarında öğrencilerin kendi yeterli bulma düzeylerine bakılmıştır. Toplam 30 öğrencinin sonuçlarına göre, 2 öğrenci kendini bu makamlar konusunda hiç yeterli görmemektedir. 7 öğrenci kendi yeterliliğinin olmadığını düşünürken 10 öğrenci de bu konuda kararsız kalmıştır. Söz konusu sonuçlara göre 7 öğrenci kendini yeterli görürken 4 öğrenci de kendini yeterlilikleri konusunda tamamen olumlu cevap vererek iyi derecede bu üç makam bilgilerinin olduklarını düşünmektedirler.

Bu tablodaki yoğunluk, kararsızlar ve kısmen de olsa makamsal bilgilerinin varlığının olmadığını düşünen öğrenciler üzerinedir. Tabloya iki taraflı bakılıp kararsızlar göz ardı edilirse, 11 öğrenci makamsal bilginin varlığından, 9 öğrenci ise makamsal bilgilerinin olmadığından yana düşüncelerini belirtmişleridir.

Tablo 5

Geleneksel Perdeleri Kendi Çalgımda Uygulamada Hem Tını Hem De Duyum Açısından Ayırt Edebildiğimi Düşünüyorum

Derece	Frekans	Yüzde
Kesinlikle katılmıyorum	3	
Katılmıyorum	2	
Kararsızım	9	
Katılıyorum	7	
Tamamen katılıyorum	9	
Toplam	30	100

Şekil 12. Geleneksel perdeleri kendi çalgımda uygulamada hem tını hem de duyum açısından ayırt edebildiğimi düşünüyorum

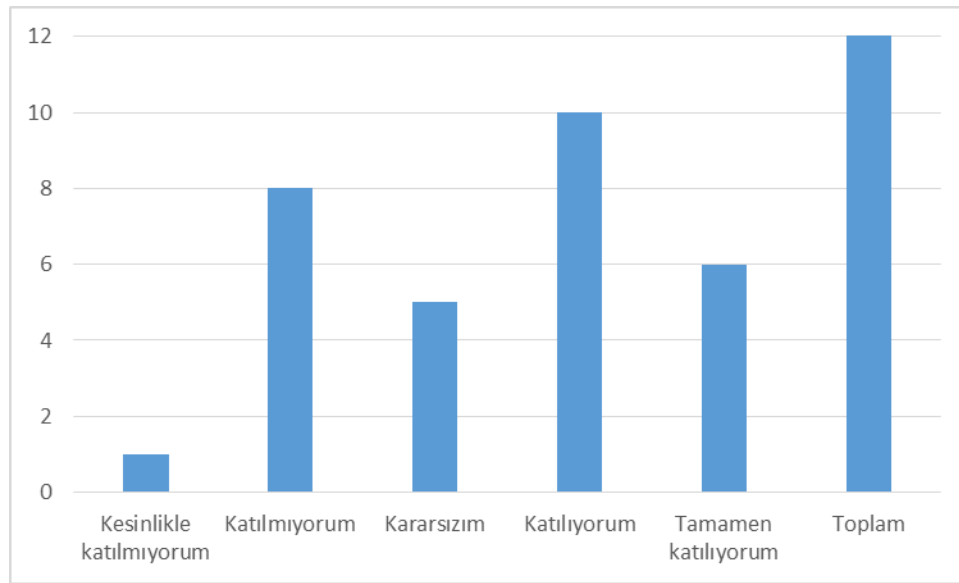
Yukarıdaki tablodaki sonuçlara göre, geleneksel perdeleri uygulama genelinde, öğrencilerin kendini yeterli bulma düzeylerine bakılmıştır. Toplam 30 öğrencinin sonuçlarına göre, 3 öğrenci çalgısında geleneksel perdeleri uygularken hem tını hemde duyum açısından kendini hiç yeterli görmemektedir. 2 öğrenci kendi yeterliliği olmadığını düşünürken 9 öğrenci de bu konuda kararsız kalmıştır. Söz konusu sonuçlara göre 7 öğrenci kendini yeterli görürken 9 öğrenci de kendini yeterlilikleri konusunda tamamen olumlu cevap vererek iyi derecede bu analiz dersinin ders programlarında yer alması hakkında bilgilerinin olduklarını düşünmektedirler.

Tabloya iki taraflı bakılıp kararsızlar göz ardı edilirse, 16 öğrenci geleneksel perdelerin hem tını hem de duyum bilgilerinin varlığından, 5 öğrenci ise bu bilgilerinin olmadığından yana düşüncelerini belirtmişleridir.

Tablo 6

Türk Müziğinde İşitilen Bu Üç Makamı Tanımada Yeterli Düzeyde Olduğumu Düşünüyorum

Derece	Frekans
Kesinlikle katılmıyorum	1
Katılmıyorum	8
Kararsızım	5
Katılıyorum	10
Tamamen katılıyorum	6
Toplam	30

Şekil 13. Türk müziğinde işitilen bu üç makamı tanımada yeterli düzeyde olduğumu düşünüyorum

Yukarıdaki tablodaki sonuçlara göre, geleneksel Türk müziğinde işitilen bu üç makamı tanımada öğrencilerin kendini yeterli bulma düzeylerine bakılmıştır. Toplam 30 öğrencinin sonuçlarına göre, 1 öğrenci işitilen bu üç makamı tanıma konusunda hiç yeterli görmemektedir. 8 öğrenci kendi yeterliliğinin olmadığını düşünürken 5 öğrenci de bu konuda kararsız kalmıştır. Söz konusu sonuçlara göre 10 öğrenci kendini yeterli görürken 6 öğrenci de kendini yeterlilikleri konusunda tamamen olumlu cevap vererek iyi derecede makamsal işitme bilgilerinin olduklarını düşünmektedirler.

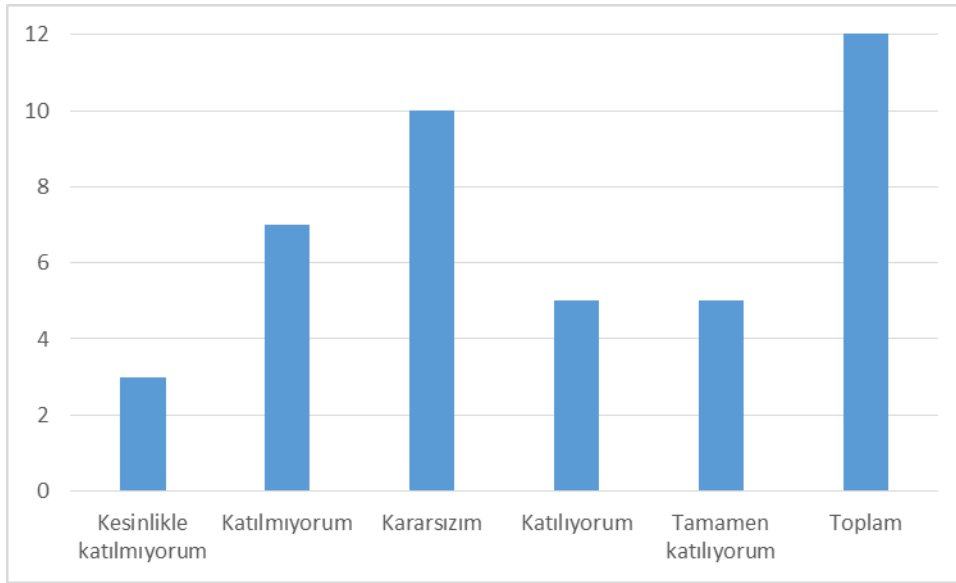
Tabloya iki taraflı bakılıp kararsızlar göz ardı edilirse, 16 öğrenci işitilen bu üç makamın varlığından, 9 öğrenci ise işitilen bu üç makamı tanımada yeterli olmadığından yana düşüncelerini belirtmişleridir.

4.1.1.3. Üçüncü Alt Probleme Ait Bulgular

4.1.1.3.1. Gazi Üniversitesi müzik öğretmenliği öğrencilerinin lisans eğitimi öncesinde meşk yöntemi hakkında bilgileri nasıldır?

Tablo 7. Meşk Yöntemi ile İlgili Bir Eğitim Almadığımı Düşünüyorum

Derece	Frekans	Yüzde
Kesinlikle katılmıyorum	3	
Katılmıyorum	7	
Kararsızım	10	
Katılıyorum	5	
Tamamen katılıyorum	5	
Toplam	30	100

Şekil 14. Meşk yöntemi ile ilgili bir eğitim almadığımı düşünüyorum

Yukarıdaki tablodaki sonuçlara göre, öğrencilerin meşk yöntemi ile ilgili lisans eğitimi öncesinde eğitim almadıkları üzerindedir.. Toplam 30 öğrencinin sonuçlarına göre, 3 öğrenci kendini bu yöntem konusunda hiç yeterli görmemektedir. 7 öğrenci kendi yeterliliğinin olmadığını düşünürken 10 öğrenci de bu konuda kararsız kalmıştır. Söz konusu sonuçlara göre 5 öğrenci kendini yeterli görürken 5 öğrenci de kendini yeterlilikleri konusunda tamamen olumlu cevap vererek iyi derecede meşk yöntemi bilgilerinin olduklarını düşünmektedirler.

Tabloya iki taraflı bakılıp kararsızlar göz ardı edilirse, 10 öğrenci meşk yöntemi bilgilerinin varlığından, 10 öğrenci ise bu yöntem konusunda bilgilerinin olmadığından yana düşüncelerini belirtmişleridir.

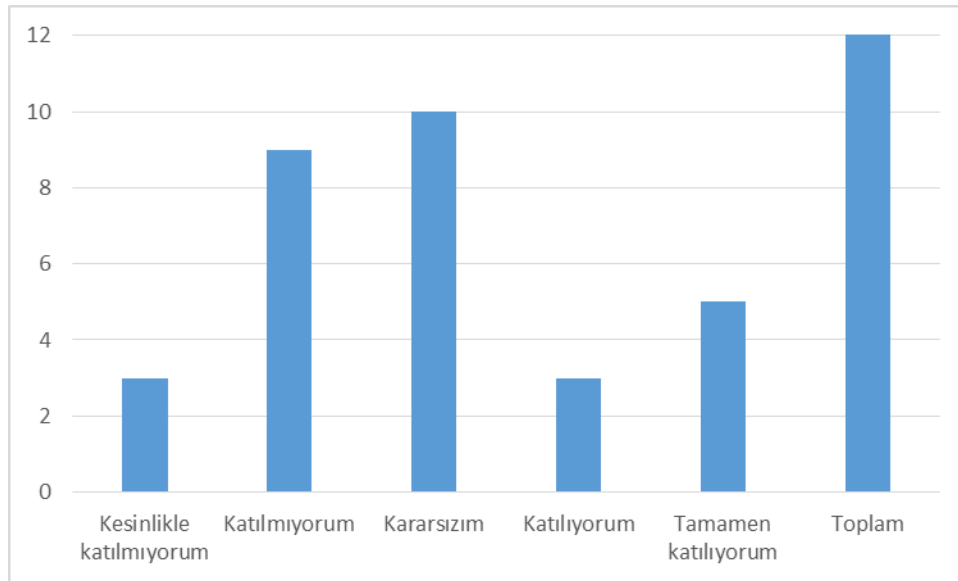
4.1.1.4. Dördüncü Alt Probleme Ait Bulgular

4.1.1.4.1. Gazi Üniversitesi Lisans Öğrencilerinin Türk Müziği Eğitim Sisteminde Meşk Yöntemi ile Makamları Öğrenme ve Kullanma Yöntemi Nasıldır?

Tablo 8

Meşk Yöntemi İle Makamları Öğrenme Ve Kullanma Yöntemi Bakımından Kendi Çalgımda İcra Ederken Zorluk Çekmiyorum

Derece	Frekans	Yüzde
Kesinlikle katılmıyorum	3	
Katılmıyorum	9	
Kararsızım	10	
Katılıyorum	3	
Tamamen katılıyorum	5	
Toplam	30	100

Şekil 15. Meşk yöntemi ile makamları öğrenme ve kullanma yöntemi bakımından kendi çalgımda icra ederken zorluk çekmiyorum

Yukarıdaki tablodaki sonuçlara göre, geleneksel Türk müziğinde Meşk yöntemi ile makamları öğrenmede öğrencilerin kendilerini yeterli bulma düzeylerine bakılmıştır. Toplam 30 öğrencinin sonuçlarına göre, 3 öğrenci kendini meşk yöntemi ile makamları öğrenme konusunda hiç yeterli görmemektedir. 9 öğrenci kendi yeterliliğinin olmadığını düşünürken 10 öğrenci de bu konuda kararsız kalmıştır. Söz konusu sonuçlara göre 3 öğrenci kendini yeterli görürken 5 öğrenci de kendini yeterlilikleri konusunda tamamen olumlu cevap vererek iyi derecede meşk yöntemi aracılığıyla makam bilgilerinin olduklarını düşünmektedirler.

Tabloya iki taraflı bakılıp kararsızlar göz ardı edilirse, 8 öğrenci hüzzam makamı bilgilerinin varlığından, 12 öğrenci ise bu makam konusunda bilgilerinin olmadığından yana düşüncelerini belirtmişleridir.

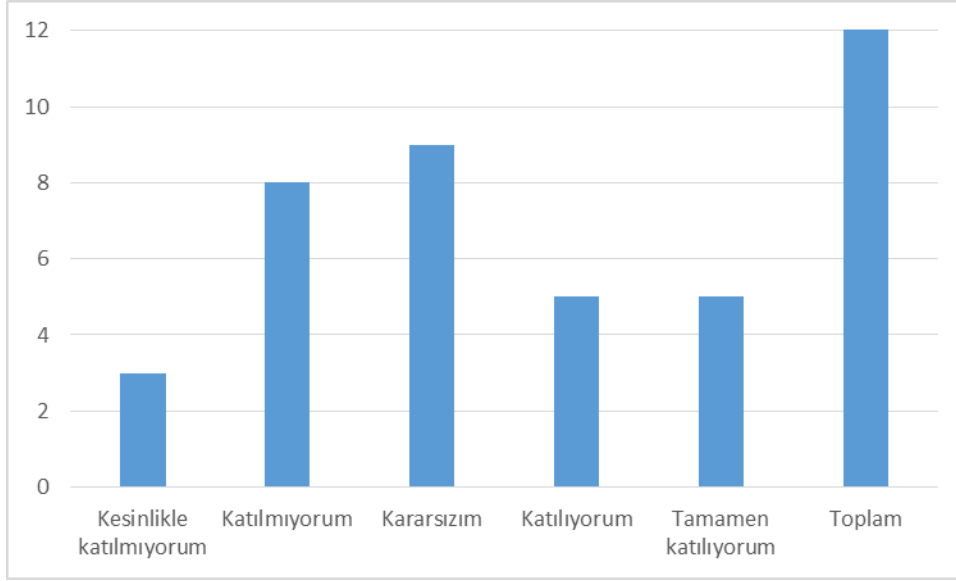
4.1.1.5. Beşinci Alt Probleme Ait Bulgular

4.1.1.5.1. Gazi Üniversitesi Müzik Öğretmenliği Lisans Öğrencilerinin Müzik Eğitiminden Sonraki Uşşak, Hüzzam ve Saba Makamlarının İcra Yönünden Kendilerinin Yeterliliği Hakkında Düşünceleri Nasıldır?

Tablo 9

Uşşak, Hüzzam ve Saba Makamlarını Seyri ve Dizilişi Bakımından Kendi Çalgımda İcra Ederken Zorluk Çekmiyorum

Derece	Frekans	Yüzde
Kesinlikle katılmıyorum	3	
Katılmıyorum	8	
Kararsızım	9	
Katılıyorum	5	
Tamamen katılıyorum	5	
Toplam	30	100

Şekil 16. Uşşak, Hüzam ve Saba makamlarını seyri ve dizilişi bakımından kendi çalgımda icra ederken zorluk çekmiyorum

Yukarıdaki tablodaki sonuçlara göre, geleneksel Türk müziğinde uşşak-hüzam-saba makamlarında, öğrencilerin kendi yeterli bulma düzeylerine bakılmıştır. Toplam 30 öğrencinin sonuçlarına göre, 3 öğrenci kendini bu makamlar konusunda hiç yeterli görmemektedir. 8 öğrenci kendi yeterliliğinin olmadığını düşünürken 9 öğrenci de bu konuda kararsız kalmıştır. Söz konusu sonuçlara göre 3 öğrenci kendini yeterli görürken 5 öğrenci de kendini yeterlilikleri konusunda tamamen olumlu cevap vererek iyi derecede uşşak-hüzam-saba makamları bilgilerinin olduklarını düşünmektedirler.

Tabloya iki taraflı bakılıp kararsızlar göz ardı edilirse, 10 öğrenci bu makamların bilgilerinin varlığından, 11 öğrenci ise bu makamlar konusunda bilgilerinin olmadığından yana düşüncelerini belirtmişleridir.

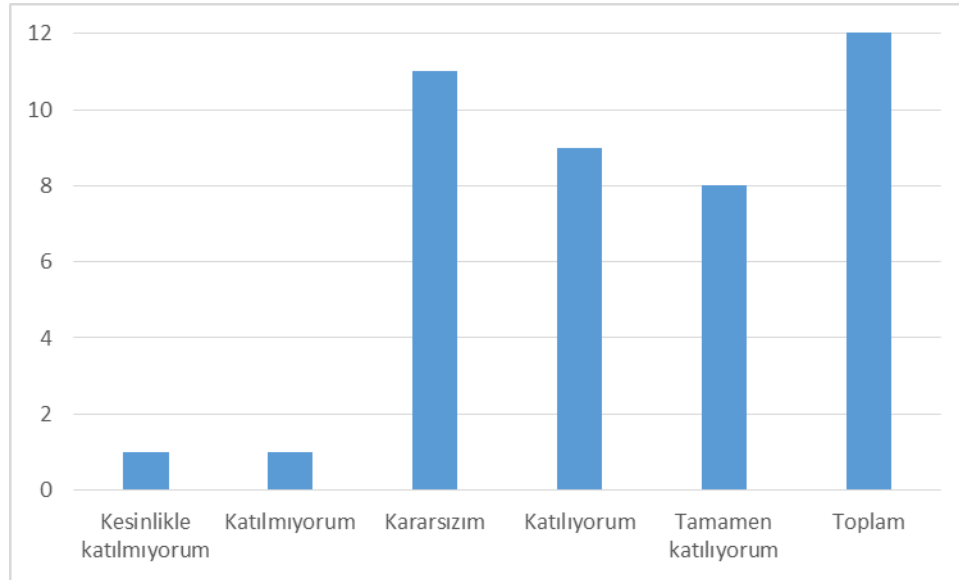
4.1.1.6. Altıncı Alt Probleme Ait Bulgular

4.1.1.6.1. Gazi Üniversitesi Müzik Öğretmenliği Lisans Öğrencilerinin Müzik Eğitiminde Uşak Hüzzam Saba Makamlarının Yaylı Çalgılarda Kullanılması Konusunda Düşünceleri Nasıldır?

Tablo 10

Geleneksel Türk Müziği Makamlarından Uşak, Hüzzam ve Saba Gibi Önde Gelen Makamları Yaylı Çalgılarda Kullanılmasını Öğretici Buluyorum

Derece	Frekans	Yüzde
Kesinlikle katılmıyorum	1	
Katılmıyorum	1	
Kararsızım	11	
Katılıyorum	9	
Tamamen katılıyorum	8	
Toplam	30	100

Şekil 17. Geleneksel Türk müziği makamlarından Uşak, Hüzzam ve Saba gibi önde gelen makamları yaylı çalgılarda kullanılmasını öğretici buluyorum

Yukarıdaki tablodaki sonuçlara göre, geleneksel Türk müziği makamlarından Uşak, Hüzzam ve Saba'yı öğrencilerin yaylı çalgılarda kullanılmasını öğretici bulma düşüncelerine bakılmıştır. Toplam 30 öğrencinin sonuçlarına göre, 1 öğrenci bu makamları

öğretici görmemektedir. 1 öğrenci öğretici olmadığını düşünürken 11 öğrenci de bu konuda kararsız kalmıştır. Söz konusu sonuçlara göre 9 öğrenci kendini yeterli görürken 8 öğrenci de kendini yeterlilikleri konusunda tamamen olumlu cevap vererek iyi derecede makamların öğretici olmasının doğru olduklarını düşünmektedirler.

Tabloya iki taraflı bakılıp kararsızlar göz ardı edilirse, 17 öğrenci makamların kullanılmasının öğretici olacağının varlığından, 2 öğrenci ise makamların kullanılmasının öğretici olmadığından yana düşüncelerini belirtmişleridir.

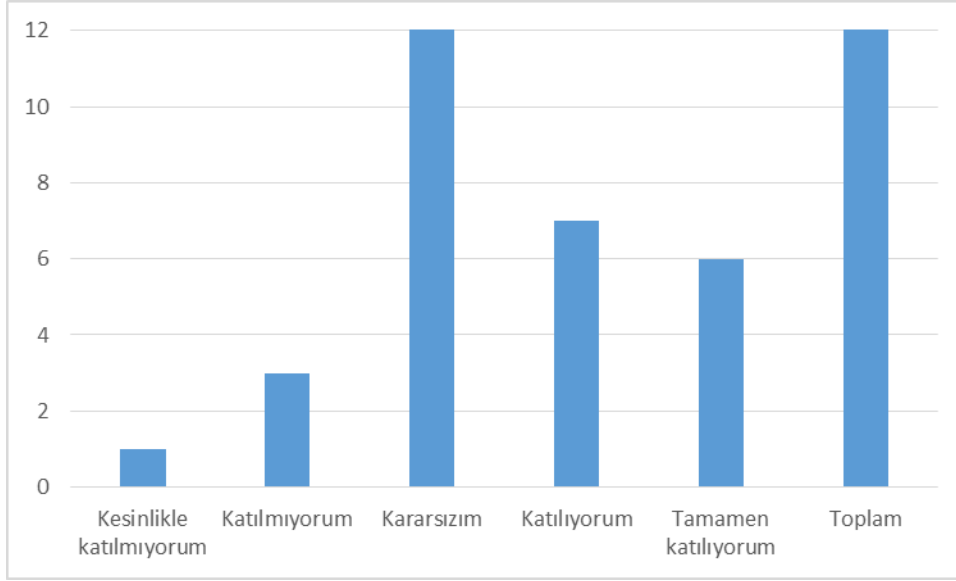
4.1.1.7. Yedinci Alt Probleme Ait Bulgu

4.1.1.7.1. Gazi Üniversitesi Müzik Öğretmenliği Lisans Öğrencilerinin Türk Müziği Geleneksel Perdelerini Yaylı Çalgılarda Uygun Kullanma Becerileri Nedir Ve Ne Nasıl Olmalıdır?

Tablo 11

Türk Müziği Geleneksel Perdelerinin Yaylı Çalgılarda Daha Uygun İcra Edilebileceğini Düşünüyorum

Derece	Frekans	Yüzde
Kesinlikle katılmıyorum	1	
Katılmıyorum	3	
Kararsızım	13	
Katılıyorum	7	
Tamamen katılıyorum	6	
Toplam	30	100

Şekil 18. Türk müziği geleneksel perdelerinin yaylı çalgılarda daha uygun icra edilebileceğini düşünüyorum

Yukarıdaki tablodaki sonuçlara göre, Türk müziği perdelerinin yaylı çalgılarda kullanımının genelinde, öğrencilerin kendi görüşlerini yeterli bulma düzeylerine bakılmıştır. Toplam 30 öğrencinin sonuçlarına göre, 1 öğrenci kendini geleneksel perdelerin yaylı çalgılarda kullanımının daha uygun olacağı konusunda hiç yeterli görmemektedir. 3 öğrenci kendi yeterliliğinin olmadığını düşünürken 13 öğrenci de bu konuda kararsız kalmıştır. Söz konusu sonuçlara göre 7 öğrenci kendini yeterli görürken 6 öğrenci de kendini yeterlilikleri konusunda tamamen olumlu cevap vererek iyi derecede geleneksel perdelerin yaylı çalgılara uygun olduklarını düşünmektedirler.

Tabloya iki taraflı bakılıp kararsızlar göz ardı edilirse, 13 öğrenci geleneksel perdelerin kullanımı konusunda ki bilginin varlığından, 4 öğrenci ise bu bilgilerinin olmadığından yana düşüncelerini belirtmişleridir.

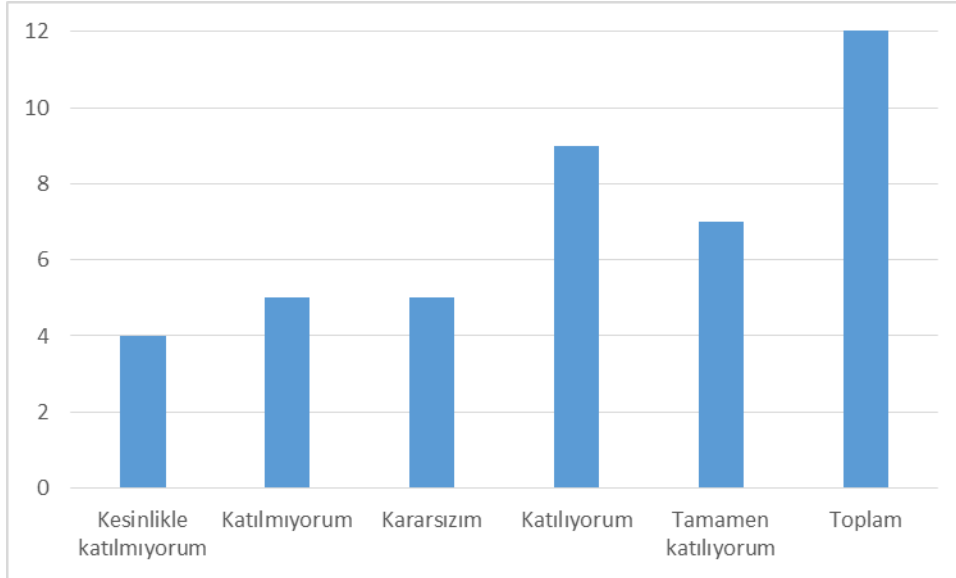
4.1.1.8. Sekizinci Alt Probleme Ait Bulgu

4.1.1.8.1. Gazi Üniversitesi Müzik Öğretmenliği Lisans Öğrencilerinin Türk Müziği Makamsal Analiz Dersinin Müzik Eğitimi Ders Programlarında Temel Seviyeden, İleri Seviyeye Kadar Yer Alması Konusunda Düşünceleri Nelerdir?

Tablo 12

Türk Müziği Makamsal Analiz Dersinin Temel Düzeyde Lisans I'den Başlayarak Sırasıyla Lisans II, III ve IV te İleri Düzeye Kadar Ders Programlarında Yer Almasını Yararlı Buluyorum

Derece	Frekans	Yüzde
Kesinlikle katılmıyorum	4	
Katılmıyorum	5	
Kararsızım	5	
Katılıyorum	9	
Tamamen katılıyorum	7	
Toplam	30	100

Şekil 19. Türk Müziği Makamsal Analiz Dersinin Temel Düzeyde Lisans I'den Başlayarak Sırasıyla Lisans II, III ve IV te İleri Düzeye Kadar Ders Programlarında Yer Almasını Yararlı Buluyorum

Yukarıdaki tablodaki sonuçlara göre, geleneksel Türk müziği makamsal analiz dersinin müzik eğitimi anabilim dallarındaki ders programlarında başlangıçtan ileri düzeye kadar yer alması genelinde, öğrencilerin kendini yeterli bulma düzeylerine bakılmıştır. Toplam 30 öğrencinin sonuçlarına göre, 4 öğrenci kendini makamsal analiz dersinin müzik eğitimi A.B.D'deki ders programlarında başlangıçtan ileri düzeye kadar yer alması konusunda hiç yeterli görmemektedir. 5 öğrenci kendi yeterliliği olmadığını düşünürken 3 öğrenci de bu konuda kararsız kalmıştır. Söz konusu sonuçlara göre 9 öğrenci kendi görüşünü yeterli görürken 7 öğrenci de kendini yeterlilikleri konusunda tamamen olumlu cevap vererek iyi derecede bu analiz dersinin ders programlarında başlangıçtan ileri düzeye kadar yer alması hakkında bilgilerinin olduklarını düşünmektedirler.

Tabloya iki taraflı bakılıp kararsızlar göz ardı edilirse, 16 öğrenci makamsal analiz dersinin varlığından, 9 öğrenci ise bu ders konusunda bilgilerinin olmadığından yana düşüncelerini belirtmişleridir.

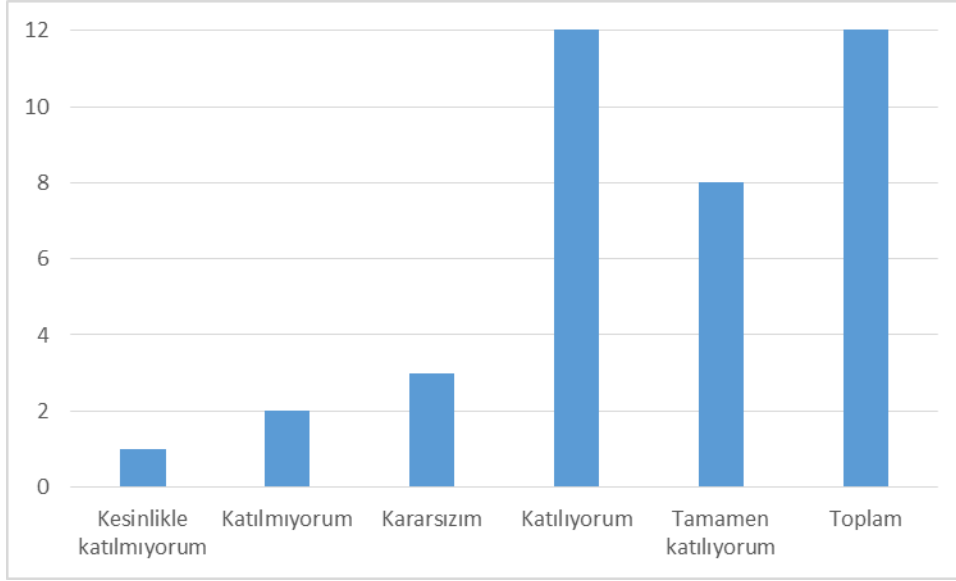
4.1.1.9. Dokuzuncu Alt Probleme Ait Bulgular

4.1.1.9.1. Gazi Üniversitesi Müzik Öğretmenliği Lisans Öğrencilerinin Müzik Eğitiminde Uşak Hüzam Saba Makamlarının Yaylı Çalgılarda Kullanılması Hakkında Düşünceleri Nasıldır?

Tablo 13

Türk Müziği Makamsal Analiz Dersinin Müzik Eğitimi Anabilim Dallarındaki Ders Programlarında Yer Almasını Yararlı Buluyorum

Derece	Frekans	Yüzde
Kesinlikle katılmıyorum	1	
Katılmıyorum	2	
Kararsızım	3	
Katılıyorum	16	
Tamamen katılıyorum	8	
Toplam	30	100

Şekil 20. Türk müziği makamsal analiz dersinin müzik eğitimi anabilim dallarındaki ders programlarında yer almasını yararlı buluyorum

Yukarıdaki tablodaki sonuçlara göre, geleneksel Türk müziği makamsal analiz dersinin müzik eğitimi anabilim dallarındaki ders programlarında yer alması genelinde, öğrencilerin kendini yeterli bulma düzeylerine bakılmıştır. Toplam 30 öğrencinin sonuçlarına göre, 1 öğrenci kendini makamsal analiz dersinin müzik eğitimi A.B.D'deki ders programlarında yer alması konusunda hiç yeterli görmemektedir. 2 öğrenci kendi yeterliliği olmadığını düşünürken 3 öğrenci de bu konuda kararsız kalmıştır. Söz konusu sonuçlara göre 16 öğrenci kendi görüşünü yeterli görürken 8 öğrenci de kendini yeterlilikleri konusunda tamamen olumlu cevap vererek iyi derecede bu analiz dersinin ders programlarında yer alması hakkında bilgilerinin olduklarını düşünmektedirler.

Tabloya iki taraflı bakılıp kararsızlar göz ardı edilirse, 24 öğrenci makamsal analiz dersinin varlığından, 3 öğrenci ise bu ders konusunda bilgilerinin olmadığından yana düşüncelerini belirtmişleridir.

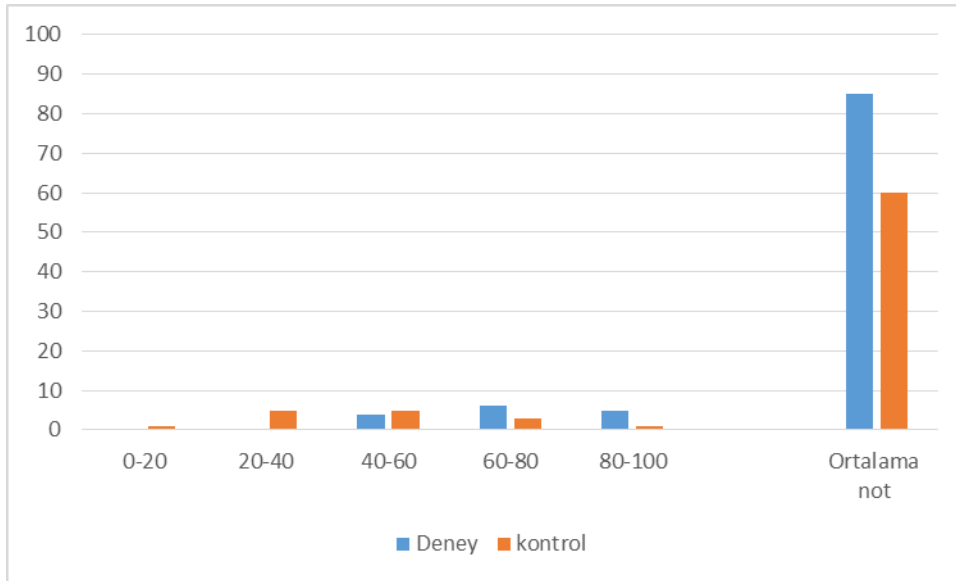
4.1.1.10. Onuncu alt probleme yönelik bulgular

4.1.1.10.1. Deney ve kontrol grubu incelendiğinde, meşk yöntemi ile eğitimin uşşak makamına etkisi nasıldır?

Tablo 14

Uzmanların 1 Numaralı Esere Yönelik Deney ve Kontrol Grubu Notları

Notlar	Deney	Kontrol
0-20		1
20-40		5
40-60	4	5
60-80	6	3
80-100	5	1
Ortalama not	85	60

Şekil 21. Uzmanların 1 numaralı esere yönelik deney ve kontrol grubu notları

Yukarıdaki tabloya göre, deney grubunun not ortalaması 85 olup, kontrol grubunun ortalaması 60 olarak belirlenmiştir. Dolayısıyla araştırma için kullanılan Uşşak makamındaki eserlerin, deney grubu üzerine kontrol grubuna nazaran üstünlüğü dikkat çekmiştir. Deney grubu Uşşak makamı yapısını meşk yöntemi aracılığıyla duyarak makamın

yapısını anlamaya çalışmış ve bunun sonucunda makama adapte oldukları gözlemlenmiştir. Kontrol grubu ise, Batı notalarını koma olmadan kendi çalgılarında duyuma dayalı icra etmekte zorlandıkları görülmüştür. Deney grubu %85 başarılı olurken, kontrol grubu ise %60 başarısız oldukları tespit edilmiştir. Deney grubu meşk yönteminin duyuma dayalı kolaylığı ve ezbere dayalı sistemi ile uşşak makamını kendi çalgılarında icra etmede faydalı olduğu tespit edilmiştir.

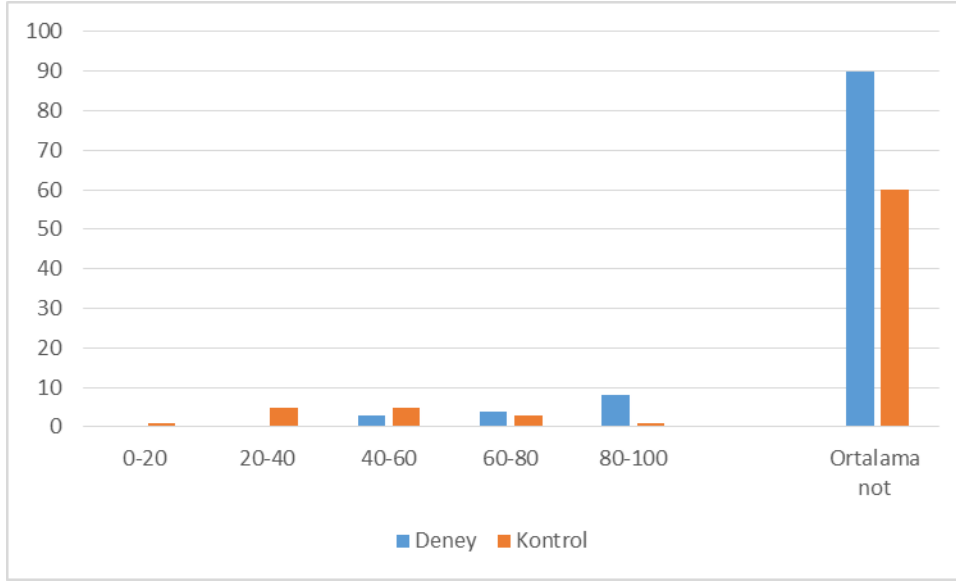
4.1.1.11. Onbirinci alt probleme yönelik bulgular

4.1.1.11.1. Deney ve kontrol grubu incelendiğinde, meşk yöntemi ile eğitimin hüzzam makamına etkisi nasıldır?

Tablo 15

Uzmanların 2 Numaralı Esere Yönelik Deney ve Kontrol Grubu Notları

Notlar	Deney	Kontrol
0-20		1
20-40		5
40-60	3	5
60-80	4	3
80-100	8	1
Ortalama not	90	60

Şekil 22. Uzmanların 2 numaralı esere yönelik deney ve kontrol grubu notları

Yukarıdaki tabloya göre, deney grubunun not ortalaması 90 olup, kontrol grubunun ortalaması 60 olarak belirlenmiştir. Dolayısıyla araştırma için kullanılan Hüzam makamındaki eserlerin, deney grubu üzerine kontrol grubuna nazaran üstünlüğü dikkat çekmiştir. Deney grubu Hüzam makamı yapısını meşk yöntemi aracılığıyla duyarak makamın yapısını anlamaya çalışmış ve bunun sonucunda makama adapte oldukları gözlemlenmiştir. Deney grubu özellikle video kayıtlarında Hüzam makamını kendi çalgılarında birebir komalara sadık kalınarak icra ettikleri tespit edilmiştir. Kontrol grubu ise Batı temelli eğitim aldıklarından dolayı komalara birebir adapte olamadıkları gözlemlenmiştir. Deney grubu meşk yönteminin duyuma dayalı kolaylığı ve ezbere dayalı sistemi ile Hüzam makamını kendi çalgılarında icra etmede faydalı olduğu tespit edilmiştir.

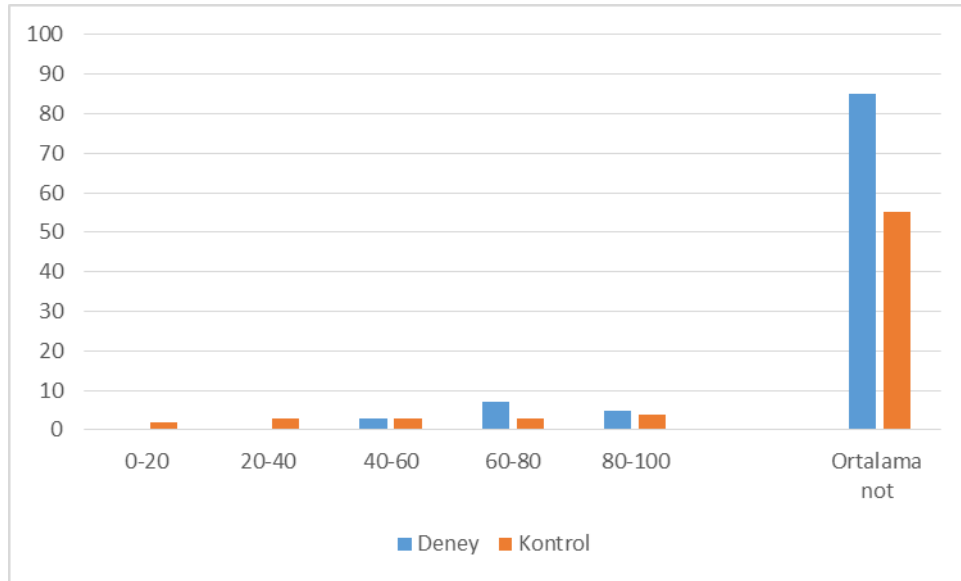
4.1.1.12. Onikinci alt probleme yönelik bulgular

4.1.1.12.1. Deney ve kontrol grubu incelendiğinde, meşk yöntemi ile eğitimin saba makamına etkisi nasıldır?

Tablo 16

Uzmanların 3 Numaralı Esere Yönelik Deney ve Kontrol Grubu Notları

Notlar	Deney	Kontrol
0-20		2
20-40		3
40-60	3	3
60-80	7	3
80-100	5	4
Ortalama not	85	55

Şekil 23. Uzmanların 3 numaralı esere yönelik deney ve kontrol grubu notları

Yukarıdaki tabloya göre, deney grubunun not ortalaması 85 olup, kontrol grubunun ortalaması 55 olarak belirlenmiştir. Dolayısıyla araştırma için kullanılan Saba makamındaki eserlerin, deney grubu üzerinde kontrol grubuna nazaran üstünlüğü dikkat çekmiştir. Deney grubu Saba makamı yapısını meşk yöntemi aracılığıyla duyarak makamın yapısını anlamaya çalışmış ve bunun sonucunda makama adapte oldukları gözlemlenmiştir. Video kayıtlarında

Saba makamı için örnek olarak dinletilen eserdeki komaların deney grubu üzerinde %90'lara varan bir başarının söz konusu olduğu gözlemlenmiştir. Kontrol gurubu ise duyuma dayalı dinletilen esere hakim olamadıklarından dolayı Saba makamındaki taksimlerde yapılan geçkileri Batı temelli icra etmek zorunda kaldıkları tespit edilmiştir. Meşk yönteminin duyuma dayalı kolaylığı ve ezbere dayalı sistemi ile Saba makamını kendi çalgılarında icra etmede faydalı olduğu tespit edilmiştir.

Ayrıca, eser icralarının kayıtlarının incelenmesi ve kayıtların değerlendirilmesi için uzmanlarla yapılan değerlendirmelere göre elde edilen bulgulara aşağıda yer verilmiştir.

Uzmanlardan alınan görüşler neticesinde Müzik eğitiminde ve öğretiminde nota yazısı veya benzeri bir aracının kullanılmadığı ve hafızaya alınan eser sayısı ile bu makamların deney ve kontrol gurubu üzerinde bir tespit yapılmıştır. Temel olarak meşk esnasında üstattan özellikle iki şey edinilir; Eseri hafızaya kaydetmek ve yorumlamak. Özellikle Meşk yöntemi, müzik eğitiminde ustadan çırağa bir aktarım yolu olarak gelişmiş ve bunun neticesinde duyuma dayalı kolaylığı, ezbere dayalı yöntemi ile özellikle yaylı çalgı taksimlerinde çok önümüze çıkmaktadır. Meşk yöntemi, müzik eğitiminde yararlı bir yöntem olarak karşımıza çıkmaktadır. Deney ve kontrol grubu üzerinde meşk yöntemi aracılığıyla Uşşak-Hüzzam-Saba makamları dinletilmiş ve makamların ana yapısı bir aktarım yoluyla kendi çalgılarında icra edilerek özellikle deney grubu üzerinde daha çok etkili olduğu görülmüştür. Uzmanların video kayıtlarından alınan bilgiler neticesinde özellikle keman ve çello çalgısında hüzzam makamının taksim yapılırken yerinde Hüzzam 5'lisi ile Neva da Hicaz 4'lüsü yerinde meşk edilmiştir. Uzmanlar, Hüzzam makamı yapısının özellikle inici-çıkıcı eserlerde keman ve çello da deney grubunun başarılı olduğu gözlemlenmiştir. Video kayıtlarında, Hüzzam makamına örnek olarak "Böyle mi esecekti son günümde bu rüzgar" ve "Ey güli bağı eda" adlı eserler kullanılmış ve meşk yöntemiyle keman ve çello çalgısına çok uygun eserler oldukları tespit edilmiştir. Uzmanlar ile yapılan görüşmeler sonucunda Saba makamı deney ve kontrol gruplarında örnek eserler ve taksimler ile pekiştirilmiş ve deney grubunun daha tecrübeli olduğu gözlemlenmiştir. Deney grubu Saba makamını yerinde meşk ederken, kontrol grubu ise Batı (Tampere) sisteme ayak uydurmuş ve komaları meşk etmekte zorlanmıştır. Uzman görüşleri neticesinde Saba makamı keman ve çello da icra edilirken Yerinde Saba 4'lüsü ile Çargah'ta Zirgüleli Hicaz dizisinin deney grubu tarafından duyuma dayalı icralarını başarılı bulmuşlardır. Video kayıtlarında Saba makamına örnek olarak "Saba Peşrev" (Tanburi Büyük Osman Bey) ile "Aman doktor, canım doktor, derdime bir

çare” adlı eserler kullanılmış ve meşk yöntemi ile özellikle keman ve çello çalgısına çok uygun eserler oldukları tespit edilmiştir. Uzmanlarda alınan bilgiler neticesinde Uşşak makamı deney ve kontrol gurubuna meşk yöntemi aracılığıyla dinletilmiş olup, ezbere dayalı bir eğitim ve duyuma dayalı bir icra yöntemi planlanmıştır. Uşşak makamı ana bir makamdır ve yaylı çalgılarda icra edilmesi çok önemlidir. Meşk yöntemi ile Uşşak makamı deney grubunda yerinde icra edilirken, kontrol gurubunda daha çok Batı temelli icra edilmiştir. Uşşak makamınının oluşturan Yerinde Uşşak 4’lüsü ile Neva da Buselik 5’lisinin keman ve çello da meşk edilebilmesi için ezbere dayalı bir eğitim sistemi ve duyuma dayalı bir eğitim sistemi deney gurubunun başarılı olmasında çok önemli bir etken olduğu uzmanlar tarafından alının görüşler doğrultusunda tespit edilmiştir. Kontrol grubu Uşşak makamına ayak uyduramamış ve duydukları melodileri keman ve çello çalgısında icra etmekte zorlandıkları görülmüştür. Video kayıtlarında Uşşak makamına örnek olarak “Bu akşam gün batarken gel” adlı eser keman ve çello çalgısına çok uygun eser olarak yararlanılmıştır.

BÖLÜM V

SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmanın bu bölümünde, sonuçlar ve sonuçların yorumlanmasına dayalı olarak erişilebilen veriler ve bu doğrultuda önerilere yer verilmiştir.

5.1. Sonuçlar

Türk müziğinde geleneksel perdeler geleneğinin bilinen en önemli yöntemlerinden Meşk geleneğinin bu çalışmada kullanılan öğretici ve faydalı müzik öğretim sistemi olduğu sonucuna varılmıştır. Meşk geleneğinde uygulanan yöntemde her bir olayın ayrı düşünülmesi ve incelenmesi neticesi ortaya çıkarılmıştır. Çalışma ve icra ortamları, icra yeteneği, repertuar vb. uygulamalar uzmanlardan alınan görüşler doğrultusunda eğitim öğretim sisteminde meşk yönteminden faydalanmanın kesinlikle göz ardı edilmemesi gerektiği vurgulanmıştır. Türk müziğinde önde gelen makamların müzik öğretmenliği ders programlarında yer almasının yanında öğrencilerin temel seviyeden ileri seviyeye kadar makamsal analiz dersini öğrenmelerinin zorunlu tutulması önemle belirtilmiştir. Makamların seyri inici ve çıkıcı olduğu gibi Batı müziğinde bir tam ses (aralık) Türk müziğinde 9 komalık tanini sesine eşittir. Bu sesleri koma değerine göre isimlerinin ve harf kısaltmalarının olduğu tespit edilmiştir. Türk Müziği makamları geleneksel perdeler kullanılarak hem yaylı çalgılarda hem de telli çalgılarda kullanılmasının öğrenciler tarafından benimsenmesi ve öğrencilerin kendi çalgılarında makamların koma seslerini yerinde kullanmalarının faydalı olacağının altı önemle çizilmiştir. Bu araştırmanın konusu üzerine yaylı çalgılarda dinleme yöntemi ile geleneksel perdeler kullanılmış ve ortaya çıkan yöntem ve teknikler uygulanmıştır. Yapılan incelemeler sonucunda gerekli kanılara varılarak önerilerde bulunulmuştur.

Bu çalışmada eğitim sistemimizde gittikçe daha ağırlık kazanan Türk Müziği sisteminden seçilen UŞŞAK-HÜZZAM-SABA makamlarının meşk yöntemiyle yaylı çalgılarda kullanılmasına yönelik bir model önerisi getirmeye çalışılmış olup birtakım önerilerde bulunulmuştur.

5.2. Öneriler

Araştırma sonuçlarına göre belirlenen öneriler aşağıda sıralanmıştır;

Araştırmanın sonuçlarında da görüldüğü üzere, Türk müziğinde meşk yönteminin geleneksel yöntemden farklılığının bulunması sebebiyle, yaylı çalgılarda meşk yönteminin öğretim programına dahil edilmesi önerilmektedir.

Bu araştırmada elde edilen veriler ışığında meşk yönteminin niteliğini arttırmaya ve yaygınlaştırmaya yönelik akademik çalışmalar yapılabilir.

Ülkemizdeki konservatuar ve eğitim fakülteleri müzik eğitimi ana bilim dallarında lisans ve lisansüstü eğitim düzeyinde meşk yöntemi ve öğretimi üzerine pedagojik dersler verilmelidir.

Türk müziğinde önde gelen uşşak makamı ile alakalı etüt, egzersiz ve ön alıştırma hem nota-solfej eğitimi hem de makamsal analiz olarak yaylı çalgılarda kullanılabilir.

Türk müziğinde önde gelen hüzzam makamı ile alakalı etüt, egzersiz ve ön alıştırma hem nota-solfej eğitimi hem de makamsal analiz olarak yaylı çalgılarda kullanılabilir.

Türk müziğinde önde gelen saba makamı ile alakalı etüt, egzersiz ve ön alıştırma hem nota-solfej eğitimi hem de makamsal analiz olarak yaylı çalgılarda kullanılabilir.

Yöntem olarak kullanılan Meşk ile alakalı egzersiz ve ön alıştırma makamsal eğitimin yaylı çalgılarda uygulanmasına yönelik olabilir.

Geleneksel perdelerin kullanımı yaylı çalgılarda hem tını hem de duyum açısından uygun olarak kullanılabilir.

Müzik eğitimi lisans öğrencileri kendi çalgılarında üç makamı makamsal analiz dersinin yardımıyla icra etmek de teşvik edilmelidir.

Araştırma kapsamında hazırlanan yöntemler öncelikle dizi, sonra egzersiz ve en son meşk yöntemi yardımıyla hazırlanıp kademeli olarak, kolaydan zora doğru giden bir yapıda hazırlandığı için faydalı olması açısından bu şekilde çalışılmalıdır.

Araştırma kapsamında uygulanan anket sorularının sonuçlarından yola çıkarak makamsal analiz dersinin, yaylı çalgılar öğrencilerinde temel düzeyden, ileri düzeye kadar lisans eğitiminde ders programlarında yer alması açısından önemi vurgulanmıştır.

Türk Sanat Müziği repertuvarında yer alan uşşak-hüzzam-saba makamlarından oluşan eserler yaylı çalgılar orkestra dersinde öğrencilerin icra etmesi açısından öğretici ve kalıcı olması vurgulanmıştır.

KAYNAKLAR

- Akkaş, S. (2015). *Türkiye’de Cumhuriyet Dönemi kültür ve müzik politikaları (1923-2000)*. İstanbul: Son Çağ.
- Arel, H. S. (1990). *Türk mûsikîsi kimindir?* Ankara: T.C. Kültür Bakanlığı, 38-40.
- Bardakçı, M. (1986). *Meragalı Abdülkadir*. İstanbul: Pan, 53.
- Behar, C. (1992). *Zaman, mekan, müzik*. İstanbul: AFA.
- Feyzioğlu, N. (2017). Geleneksel Türk Sanat Mûsikîsinin yapısal biçimlenmesi bağlamında nota icrâ farklılıkları meselesi ve bir kriter teklifi. *Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 59, 269-284
- Karaosmanoğlu, M.K. (2000). Batıda 12’li tampere sistem dışı arayışlar ve iki örnek: Partch - Daniélou. *Musiki Mecmuası*, 470, 6.
- Kutluğ, Y. F. (2000). *Türk musikisinde makamlar*. İstanbul: Yapı Kredi.
- Özcan, N.(2004). Hüsn-i hat, tezhip, mûsiki gibi sanatların eğitim ve öğretiminde takip edilen geleneksel usul. *Meşk (Mûsiki)*, 29, 374-375.
- Öztürk, Y.& Beşiroğlu, Ş. (2009). Viyolonsel’in Türk makam müziğine girişi ve Tanburi Cemil Bey. *İstanbul Teknik Üniversitesi Dergisi*, 6, 31-40.
- Selanik, C. (1996). *Müzik Sanatının Târihsel Serüveni*. Ankara: Doruk, 23-32
- Serin, M. (2004). Hüsn-i hat, tezhip, mûsiki gibi sanatların eğitim ve öğretiminde takip edilen geleneksel usul. *Meşk*, 29, 372-374.
- Şentürk, N. (1994). Türkiye’de Ortaöğretimde ders geçme ve kredi sisteminin müzik eğitimindeki görünümü. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 18(92), 45-48.
- Yaman, B.G. (2007). *Türk Müziği Devirleri*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.

Yıldız, F. (2013). *Müziksel işitme okuma ve yazma derslerindeki makamsal dizilerin öğretiminde Sefai Acay yaklaşımının kullanılabilirliği*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.

EKLER

Ek 1. Anket

ANKET

	GÖRÜŞLER	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1.	Geleneksel Türk müziği makamları hakkında kendimi yeterli buluyorum.					
2.	Geleneksel Türk müziği makamsal analiz dersini yeterli düzeyde aldığımı düşünüyorum.					
3.	Uşşak, Hüzzam ve Saba makamlarını yeterli düzeyde biliyorum.					
4.	Kendi çalgımda bu makamları icra etmede yeterli düzeyde olduğumu düşünüyorum.					
5.	Geleneksel Türk müziği makamlarından Uşşak, Hüzzam ve Saba gibi önce gelen makamları yaylı çalgılarda kullanılmasını öğretici buluyorum.					
6.	Türk müziğinde işitilen bu üç makamı tanımada yeterli düzeyde olduğumu düşünüyorum.					
7.	Türk müziği geleneksel perdelerinin yaylı çalgılarda daha uygun icra edilebileceğini düşünüyorum.					
8.	Uşşak makamını seyri ve dizilişi bakımından kendi çalgımda icra ederken zorluk çekmiyorum.					
9.	Hüzzam makamını seyri ve dizilişi bakımından kendi çalgımda icra ederken zorluk çekmiyorum.					
10.	Saba makamını seyri ve dizilişi bakımından kendi çalgımda icra ederken zorluk çekmiyorum.					
11.	Türk müziği makamsal analiz dersinin müzik eğitimi anabilim dallarındaki ders programlarında yer almasını yararlı buluyorum.					
12.	Türk müziği makamsal analiz dersinin temel düzeyde lisans I' den başlayarak sırasıyla Lisans II, III ve VI te ileri düzeye kadar ders programlarında yer almasını yararlı buluyorum.					
13.	Geleneksel perdeleri kendi çalgımda uygulamada hem tını hem de duyum açısından ayırt edebildiğimi düşünüyorum.					
14.	Türk müziği makamları hakkında lisans eğitimim öncesinde temel düzeyde öğrendiğimi düşünüyorum.					
15.	Geleneksel perdelerin yaylı çalgılarda kullanılması üzerine daha önce herhangi bir seminer yada sempozyum hakkında bilgi sahibi olmadığımı düşünüyorum.					

16.	Meşk yöntemi ile ilgili bilgiye lisans eğitimi öncesinde sahiptim.					
17.	Meşk yöntemi ile ilgili bilgiyi lisans eğitimim sırasında yeterince aldım.					
18.	Meşk yöntemi ile eğitimin yaylı çalgı icrasında yararlı olduğunu düşünüyorum.					
19.	Meşk yönteminin bireysel çalgıya yararlı olmadığını düşünüyorum.					
20.	Meşk yöntemi ile eğitimin, çalgı dışında kalan derslere de katkısının olduğunu düşünüyorum.					

UŞŞAK, HÜZZAM VE SABA GİBİ GELENEKSEL TÜRK MÜZİĞİ
MAKAMLARININ MÜZİK EĞİTİMİ A.B.D LİSANS ÖĞRENCİLERİ ÜZERİNDE
ALGILAMALARINA YÖNELİK BİR ANKET.

NOT: Seçmek istediğiniz seçeneği ‘’X’’ işareti ile işaretleyiniz.

GAZİLİ OLMAK AYRICALIKTIR..